

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

မင်းလှမြို့နယ်၊ ရွေးကုန်းကျေးရွာအုပ်စုအတွင်း
မြေအသုံးချခွင့်နှင့် ပိုင်ဆိုင်ခွင့်အပေါ် ကျား-မ
ရှုထောင့်ကွဲပြားခြင်းအား လေ့လာသုံးသပ်ခြင်း
မြေပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု (TGCC) အစီအစဉ်

ဤအစီရင်ခံစာကို မြေပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုစီမံကိန်း၊ စာချုပ်အမှတ်- AID-OAA-TO-13-00016 အရ နည်းပညာ ၄ ရပ်အားဖြင့် အမေရိကန်နိုင်ငံတကာဖွံ့ဖြိုးရေးအေဂျင်စီက ပြန်လည်သုံးသပ်မှု ပြုလုပ်နိုင်ရန် ရေးသားထုတ်ဝေခြင်းဖြစ်ပါသည်။

မျက်နှာဖုံးဓာတ်ပုံ - စမ်းကြီးကျေးရွာတွင် အမျိုးသမီးများ ကျေးရွာမှ လယ်ကွင်းသို့ဆင်းကြစဉ်

အစီရင်ခံစာ ရေးသားသူများ- လော်ရာ အက်ရှ်ဘက် နှင့် အဲလီဇဘက် လူးဝစ်

အကိုးအကား - အက်ရှ်ဘက်၊ အယ်လ်၊ နှင့် လူးဝစ်၊ ၈(၂၀၁၆)။ မင်းလှမြို့နယ်၊ ရွေးကုန်းကျေးရွာအုပ်စုရှိ မြေအသုံးချခွင့်နှင့် ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ ကျား-မ ရှုထောင့်များကွဲပြားမှုအပေါ် လေ့လာသုံးသပ်ချက်၊ ဝါရှင်တန်ဒီစီ- ယူအက်စ်အေအိုင်ဒီ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် ကမ္ဘာ့ရာသီဥတု ပြောင်းလဲရေးအစီအစဉ်။

ပြင်ဆင်ခြင်း- တက်ထရာ တက်ခ် အတွက် လန်ဒန်ဆာ

အဓိက ဆက်သွယ်ရန်: မတ် စမ်းမားဗေးလ်၊ အဖွဲ့အကြီးအကဲ
Matt.Sommerville@tetrattech.com

ခရစ္စတီးနား အယ်ဗာရက်ဇ်၊ စီမံကိန်း မန်နေဂျာ
Cristina.Alvarez@tetrattech.com

မီဂန် ဟတ်သ်၊ ဒုတိယ စီမံကိန်း မန်နေဂျာ
Megan.Huth@tetrattech.com

မင်းလှမြို့နယ်၊ ရွေးကုန်းကျေးရွာအုပ်စု အတွင်း မြေအသုံးချခွင့်နှင့်ပိုင်ဆိုင်ခွင့် အပေါ် ကျား-မ ရူထောင့်များကွဲပြားခြင်းအား လေ့လာသုံးသပ်ခြင်း

မြေပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု (TGCC) အစီအစဉ်

၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ

ငြင်းဆိုချက်

ဤအစီရင်ခံစာအား အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ နိုင်ငံတကာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအေဂျင်စီ (USAID) မှတစ်ဆင့် အမေရိကန် ပြည်သူများ၏ စေတနာထက်သန်စွာအထောက်အပံ့ပေးမှုတို့ကြောင့် ရေးသားတင်ပြနိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာတွင် ပါဝင်သောအကြောင်းအရာများသည် အစီရင်ခံစာရေးသားသူများတွင်သာ အပြည့်အဝတာဝန်ရှိပြီး USAID၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အစိုးရတို့၏ အမြင်များအားထင်ဟပ်ထားခြင်းမရှိပါ။

မာတိကာ

အတိုကောက် စာလုံးများ.....	iii
အနှစ်ချုပ် တင်ပြချက်	iv
၁-၀ ဤလေ့လာသုံးသပ်ချက်၏ ရည်ရွယ်ချက်.....	1
၂-၀ လေ့လာသုံးသပ်ချက် ဆောင်ရွက်ပုံနည်းလမ်းများ.....	2
၃-၀ ကျေးရွာအုပ်စုအကြောင်း ခြုံငုံသုံးသပ်ခြင်း	3
၄-၀ ကျား-မ လေ့လာသုံးသပ် တွေ့ရှိချက်.....	5
၄-၁ စီးပွားရေးဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ	5
၄-၂ မြေယာအသုံးချခွင့်အပေါ် ကျား-မ ရှုထောင့် ကွဲပြားမှု.....	5
၄-၃ မြေယာအခွင့်အရေးများအပေါ် ကျား-မ ရှုထောင့်ကွဲပြားမှု	8
၄-၄ မြေပိုင်ဆိုင်ခွင့်အာမခံချက် နှင့် ထိခိုက်လွယ်မှုအပေါ် ကျား-မ ရှုထောင့်များ.....	12
၄-၅ မြေအငြင်းပွားမှုများဆိုင်ရာ ကျား-မ ရှုထောင့်များ.....	13
၄-၆ လယ်ယာမဲ့ဖြစ်ခြင်းဆိုင်ရာ ကျား-မ ရှုထောင့်	15
၄-၇ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရေးတွင် ပါဝင်ခွင့်ဆိုင်ရာ ကျား-မ ရှုထောင့်များ	16
၄-၈ ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိရေးတွင် ကျား-မအလိုက် ရှုထောင့်များ	17
၅-၀ အကြံပြုချက်များ.....	19
၅-၁ ရှေ့ပြေးစီမံကိန်းလုပ်ကွက်များအတွက် နည်းပညာအရ ချဉ်းကပ်ပုံ နည်းလမ်းများ.....	19
၅-၂။ အခြားမူဝါဒနှင့် ဥပဒေပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အတွက် အကြံပြုချက်များ	20
ကျမ်းကိုးစာရင်း.....	22
နောက်ဆက်တွဲ ၁ - မြေအသုံးချခွင့်နှင့် ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ ကျား-မ ရှုထောင့်များ အား ရပ်ရွာအဆင့် လေ့လာသုံးသပ်ခြင်း - ကွင်းဆင်းမေးမြန်းသူများအတွက် လမ်းညွှန်မေးခွန်းများ	23

အတိုကောက် စာလုံးများ

CSO	အရပ်ဖက်လူမှု အဖွဲ့အစည်း
DoALMS	လယ်ယာမြေစီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် စာရင်းအင်း ဦးစီးဌာန
FGD	ရည်ညွှန်းအုပ်စုနှင့် ဆွေးနွေးမေးမြန်းခြင်း
LTP	Land Tenure Project
LUC	မြေယာအသုံးချခွင့် လက်မှတ်
MONREC	သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာန
NLUP	အမျိုးသား မြေအသုံးချမှု မူဝါဒ
NTFP	သစ်မဟုတ်သော အခြားတောထွက်ပစ္စည်းများ
USAID	အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံတကာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အေဂျင်စီ
VFV	မြေလွတ်၊ မြေလပ်၊ မြေရိုင်း

အနစ်ချုပ် တင်ပြချက်

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံတကာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအေဂျင်စီ (USAID) ၏ မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်စီမံကိန်း (LTP) သည် ယင်း၏ရှေ့ပြေးစီမံကိန်းနယ်မြေများအနက် ပထမဆုံးစီမံကိန်းနယ်မြေ အဖြစ် မင်းလှမြို့နယ်၊ ရွေးကုန်းကျေးရွာအုပ်စုတွင် မြေယာ အသုံးချခွင့်နှင့်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်အပေါ် ကျား-မ ဆိုင်ရာရှုထောင့်ကွဲပြားမှုအား လေ့လာဆန်းစစ်မှုတစ်ရပ်ကို ၂၀၁၆ ခုနှစ်က ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုသည် ထိုစီမံကိန်းနယ်မြေ၌ပင် ၂၀၁၅ ခုနှစ်ကပြုလုပ်ခဲ့သည့် ကဏ္ဍစုံမြေယာအသုံးချခွင့်နှင့် ပိုင်ဆိုင်ခွင့်လေ့လာ ဆန်းစစ်ချက်၏ တွဲဖက် စာတမ်းတစ်စောင်လည်းဖြစ်ကာ စီမံကိန်း ဆက်လက်ဖော်ဆောင်ရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် အချက်အလက်များ အကြံပြုပေးရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

ရွေးကုန်းကျေးရွာအုပ်စုအတွင်း ကျား-မ ဆိုင်ရာရှုထောင့်များကွဲပြားမှု အပေါ်လေ့လာဆန်းစစ်ချက်မှ ပေါ်ထွက်လာသော အဓိက အချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။-

- ၁။ အမျိုးသားများသည်အဓိကအားဖြင့် လယ်ယာမြေထွန်ယက်ခြင်းနှင့် မြေယာရှင်းလင်းခြင်း တို့ကဲ့သို့သော လယ်ယာ လုပ်ငန်းအချို့ကိုဆောင်ရွက်ပြီး အမျိုးသမီးများက အိမ်မှုကိစ္စ၊ အချက်အပြုတ် နှင့် ကလေးများအားစောင့်ရှောက် ရသည့်တာဝန်များကို အဓိကဆောင်ရွက်သော်လည်း အမျိုးသားရော အမျိုးသမီးပါ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းကို အတူတစ်ကွ လုပ်ဆောင်ကြပါသည်။ စစ်တမ်းဖြေဆိုသူ များစွာ တို့က ဤသို့ ကျား-မ လုပ်ငန်းခွဲဝေလုပ်ကိုင်မှုသည် အိမ်ထောင်စုများ အတွင်း မြေယာနှင့်ပတ်သက်သည့် ကိစ္စရပ်များ၌ အမျိုးသမီးများတွင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် နည်းပါးစေ သည့်အချက်တစ်ချက် ဖြစ်သည်ဟု ညွှန်ပြကြသည်။
- ၂။ ဤကျေးရွာအုပ်စုအတွင်းရှိ ကျေးရွာလေးခုတွင် နေထိုင်သူအချို့တို့တွင် ၎င်းတို့၏ စပါးစိုက်လယ်မြေ များအတွက် မြေအသုံးပြုခွင့်လက်မှတ် (LUC ပုံစံ ၇) ကို ရရှိထားပြီးဖြစ်သည်။ ထို ပုံစံ ၇ အားလုံးနီးပါးတို့သည် အမျိုးသား အိမ်ထောင်ဦးစီးအမည်များနှင့် ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးအိမ်ထောင်ဦးစီးရှိသည့် မိသားစုများတွင်သာ ပုံစံ ၇ မှတ်တမ်းတွင် အမျိုးသမီးအမည်ထည့်ခွင့်ရှိသည်။ အချို့သော အမျိုးသမီး အိမ်ထောင်ဦးစီး ရှိသည့်မိသားစုများ၏ ပုံစံ ၇ တွင် ၎င်းတို့၏ အမည်ကို ဖော်ပြထားသည်။ ပုံစံ ၇ တွင် နာမည်မပါသည့် အမျိုးသမီးများသည် မိမိ၏ခင်ပွန်းသည် ကာလ ကြာရှည်စွာရပ်ဝေးသို့ရောက်ရှိ နေခြင်း၊ မသန်စွမ်းဖြစ်ခြင်းစသည့် အခြေအနေမျိုးတွင်ပင် စိုက်ပျိုးစရိတ်ချေးငွေ အပါအဝင် ပုံစံ ၇ ရရှိထားခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူးကို မခံစားရပါ။ ကျေးရွာအုပ်စုအတွင်း နေထိုင်ကြသည့်အမျိုးသမီးများ သည် ခင်ပွန်းသေဆုံးသွားပါက ပုံစံ ၇ တွင် မိမိအမည်ဖြင့် ပြောင်းနိုင်ကြောင်းကို မကြာသေးမီကမှ သိရှိခဲ့ကြသည်။
- ၃။ စစ်တမ်းဖြေဆိုသူအသီးသီးတို့သည် အမျိုးသမီးဦးစီးသည့် အိမ်ထောင်စုအား အဓိပ္ပါယ် အမျိုးမျိုး ဖွင့်ဆိုကြသည်။ အမျိုးသမီးဦးစီးသည့် အိမ်ထောင်စုများသည် မြေယာကို အမျိုးသားဦးစီးသည့် အိမ်ထောင်စုများကဲ့သို့ပင် အသုံးပြု ကြသော်လည်း လယ်ယာစိုက်ပျိုးချိန်တွင် ကာယလုပ်သားများ၏ အကူအညီလိုအပ်သဖြင့် အမျိုးသမီးဦးစီးသည့် အိမ်ထောင်စုများတွင် ပိုမိုအခက်အခဲရှိသည်ဟုစစ်တမ်းဖြေဆိုသူများက သတင်းပေးကြသည်။ မြေယာကိစ္စနှင့် ပတ်သက်လာ လျှင် အမျိုးသား ဦးစီးသည့် အိမ်ထောင်စုများထက် အမျိုးသမီးအိမ်ထောင်ဦးစီးများတွင် ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် အာဏာ ပိုမိုရှိသည်ဟု ဆိုကြသည်။
- ၄။ ဤကျေးရွာအုပ်စုအတွင်းတွင်လယ်ယာမဲ့နှုန်း မြင့်မားပြီး အထူးသဖြင့် စမ်းကြီး၊ဘန့်ဘွေးကုန်း နှင့် ရွေးကုန်း ကျေးရွာများတွင် ရွာသားအများစုသည် စိုက်ပျိုးမြေ (သို့) တောင်ယာမြေများတွင် ဝင်ရောက်စိုက်ပျိုးခွင့်မရှိပါ။ အမျိုးသမီးဦးစီးသည့်

အိမ်ထောင်စုများသည် စိုက်ပျိုးရန်အလုပ်သမား ပိုမိုနည်းပါးနိုင်ရာ အမျိုးသမီးဦးစီးသည့် အိမ်ထောင်စုများသည် အမျိုးသား ဦးဆောင်သည့် အိမ်ထောင်စုများထက် မြေယာမဲ့နိုင်ဖွယ်ရှိသည်ဟု ဖြေဆိုသူများက ယူဆကြသည်။

၅။ အိမ်ထောင်ကွဲခြင်း၊ လင်မယားကွာရှင်းပြတ်စဲခြင်း (သို့) စွန့်ပြစ်ခံရခြင်းတို့ကဲ့သို့သော ကိစ္စများတွင် မြေယာကို အမွေဆက်ခံခွင့်နှင့် ခွဲဝေယူခြင်း အလေ့အထများနှင့်ပတ်သက်၍ ရှင်းလင်းမှုမရှိဘဲ ရပ်ရွာအတွင်း စာဖြင့်ရေးသား ထားခြင်း မရှိသည့် မူများအရ ဖြေရှင်းနေကြပုံရသည်။ ရွာလူကြီးများ အနေနှင့် တစ်ခါမျှ မကြုံဖူးသည့် အခြေအနေ မျိုးစုံ ရှိနိုင်ပြီး နှင့် တာသမတ်တည်း ဖြေရှင်းမှုလဲ မရှိသည့်အတွက် ထိုသို့သော အမှုများကို ပေါ်ပေါက်လာသည့် အမှုကို လိုက်၍သာ ဆုံးဖြတ်ကြပုံရသည်။

၆။ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းကုမ္ပဏီများအား အစိုးရက နှစ်ရှည်အသုံးပြုခွင့်ပေးသည့် မြေပိုင်ခွင့်များသည် ထိုရပ်ရွာအတွင်းရှိ အမျိုးသမီးရော၊ အမျိုးသားများကိုပါ မတူညီသောနည်းလမ်းများအားဖြင့် ထိခိုက်သက်ရောက်လျက်ရှိသည်။ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ရန် တောင်ယာမြေများ၊ နွားကျောင်းရန် စားကျက် မြေများ ဆုံးရှုံးရခြင်းသည် အိမ် ထောင်စုဝင်များ အားလုံးအပေါ် ထိခိုက်စွာသက်ရောက်မှု ရှိပြီး သစ်တောမြေများဆုံးရှုံးရခြင်းသည်ထင်းခွေရန်နှင့် သစ်တောအတွင်း သစ်မဟုတ်သည့် တောထွက်ပစ္စည်းများဖြစ်သည့် ထင်းနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်များ ရှာဖွေမှုကို အဓိက လုပ်ကိုင်သည့် အမျိုးသမီးများအတွက် ပိုမိုအထိနာစေသည်။

၇။ အိမ်ထောင်စုအဆင့်တွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှုများ မတူညီကြပါ။ အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများသည် အတူတစ်ကွဆုံးဖြတ်ချက် ချလှရှိကြသော်လည်း အထူးသဖြင့် မြေယာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းတို့နှင့်ပတ်သက်လျှင် ဆုံးဖြတ်ချက်အများစုကို အမျိုးသားများကသာ အပြီးသတ် ဆုံးဖြတ်ချက်ချကြသည်ဟု စစ်တမ်းဖြေဆိုသူများက ပြောကြား ကြသည်။

၈။ ဤကျေးရွာအုပ်စုအတွင်း နေထိုင်သူများသည် ရပ်ရာအတွင်း အငြင်းပွားမှုများ ဖြေရှင်းရာတွင် လည်းကောင်း၊ အစိုးရဌာနဆိုင်ရာများ၊ အရာရှိများနှင့် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရာတွင် လည်းကောင်း မိမိတို့၏ကျေးရွာခေါင်းဆောင်များ အား လွန်စွာအားကိုးအားထားပြုကြသည်။ ဤကျေးရွာအုပ်စုအတွင်းရှိ ကျေးရွာ ခေါင်းဆောင် အားလုံးမှာ အမျိုးသား များဖြစ်ကြသည်။ အမျိုးသမီးများရပ်ရွာအတွင်း ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ပိုမိုပါဝင်လာခြင်းသည် အပြုသဘော ဆောင်သည့်တိုးတက်မှုဖြစ် ကြောင်း မူအားဖြင့် အများစုက သဘောတူကြသော်လည်း စစ်တမ်းဖြေဆိုသူများ၏ အမြင်တွင် အမျိုးသမီးများ လက်တွေ့တွင် အမှန်တကယ် ပါဝင်နိုင်ရန် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိ-မရှိ သဲသဲကွဲကွဲမရှိပါ။

၉။ အိမ်ထောင်စုများအတွင်း ငွေကြေးစီမံခန့်ခွဲပုံလည်း မတူညီကြပါ။ သို့ရာတွင် အမျိုးသားများကသာ အများအားဖြင့် ကိုင်တွယ်လေ့ရှိသည်။ အမျိုးသားများသည် ချေးငွေရရှိနိုင်ခြေလည်း ပိုမိုများသည်။ ရွာသူရွာသားများ၏ အခက်အခဲများမှာ စိုက်ပျိုးရေး သွင်းအားစုများ၊ သင်တန်းအမျိုးမျိုး၊ အားထားနိုင်မည့် သောက်သုံးရေ အရင်းအမြစ်၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး၊ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများနှင့် Heingyu ရွာတွင်ဆိုလျှင် ပညာရေး စသည်တို့ ရရှိရန် ခက်ခဲခြင်းဖြစ်ကြောင်း ရွာသူရွာသားများက သတင်းပို့ကြသည်။

၁-၀ ဤလေ့လာသုံးသပ်ချက်၏ ရည်ရွယ်ချက်

ဤကျားမ အခန်းကဏ္ဍ ဆန်းစစ်ချက်၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ LTP ၏ ကနဦးစီမံကိန်း နယ်မြေ သုံးခုအနက် ဒုတိယမြောက် နယ်မြေဖြစ်သော ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ပိုင်း၊ တောင်ကြီးခရိုင်၊ ညောင်ရွှေ မြို့နယ် အတွင်းရှိ လက်မောင်ကွေး ကျေးရွာအုပ်စု၏ မြေယာ အသုံးချမှုနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုတွင် ကျားမ အခန်းကဏ္ဍကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ နားလည်နိုင်စေရန် ဖြစ်ပါသည်။

ရပ်ရွာ၏ အစဉ်အလာအားဖြင့် မြေယာနှင့် အရင်းအမြစ်များအသုံးချပိုင်ခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုရန်နှင့် ရပ်ရွာ အဆင့်တွင် မြေယာအသုံးချမှုကို ထိရောက်စွာ အစီအစဉ် ချမှတ်နိုင်စေရန် အမျိုးသားမြေအသုံးချမှု မူဝါဒ (NLUP) မှတစ်ဆင့် မည်သို့ လမ်းညွှန်ပေးနိုင်သည်ကို ကနဦး စီမံကိန်းဆောင်ရွက်ချက်များက ကူညီ ဖော်ထုတ်ပေးရန် ရည်ရွယ်သည်။ ကနဦးစီမံကိန်း ဆောင်ရွက်ချက်များတွင် ကျေးရွာအုပ်စု နယ်နိမိတ်များနှင့်အတူ ကျေးရွာအဆင့်တွင် မြေယာအသုံးချမှုနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှု အဓိက ပုံစံများကို ဖော်ထုတ်ခြင်းလည်း ပါဝင်သည်။ ရပ်ရွာများ၏ မြေယာနှင့် အရင်းအမြစ်များ အသုံးချပိုင်ခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုရန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခြား ကျေးလက်ဒေသများတွင်လည်း ရေရှည် တည်တံ့သော မြေယာအသုံးချမှု အစီအစဉ်များ ဖော်ဆောင်နိုင်ရေးအတွက် သင့်လျော်သော နည်းလမ်းများကို ရှာဖွေရာတွင် ဤကနဦးစီမံကိန်းမှ ရရှိလာသော သင်ခန်းစာများကို အသုံးပြုနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ဤစီမံကိန်းနယ်မြေ၌ LTP ၏ ဆောင်ရွက်မှုများ စတင်ချိန်တွင် စီမံကိန်းအဖွဲ့သည် မြေယာ အသုံးချမှုနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှု လေ့လာဆန်းစစ်ချက်ကို အောက်ပါ ရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည် -

၁။ သဘာဝအရင်းအမြစ်များ၏ အခြေအနေနှင့် လက်ရှိ ကျင့်သုံးနေသော မြေယာ အသုံးချမှု အစီအစဉ်များကို ကျား၊ မ အခန်းကဏ္ဍနှင့် လူမှုရေး အရ ပါဝင်ခွင့် တို့အား အလေးထား၍ လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း။

၂။ မတူညီသော မြေအမျိုးအစား အမျိုးမျိုးနှင့် စိုက်ပျိုးမြေ၊ သစ်တောမြေ၊ စားကျက်မြေ၊ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာ အစရှိသည့် မြေယာ အမျိုးအစားခွဲမှု အမျိုးမျိုးတို့တွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် လက်ရှိပေါ်ပေါက်နေသော ပြဿနာများ (အငြင်းပွားမှု ပြဿနာ ဖြေရှင်းနည်းလမ်းများနှင့် အတူ) တို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ (တရားဝင်နှင့် အလွတ်သဘော) သတ်မှတ်ထားသော ညွှန်ကြားချက်နှင့် စည်းမျဉ်းများအား ဖော်ထုတ်ခြင်း။

၃။ လက်ရှိ ကျင့်သုံးနေသော မြေယာအသုံးချမှုနှင့် ပိုင်ဆိုင်ခွင့် အစီအစဉ်များအား ပြောင်းလဲစေနိုင်မည့် တွန်းအား အမျိုးအစားများအား ဖော်ထုတ်ခြင်း တို့ဖြစ်သည်။

ဤကျားမ အခန်းကဏ္ဍ ဆန်းစစ်ချက်သည် မြေယာပိုင်ဆိုင်လုပ်ပိုင်ခွင့် လေ့လာဆန်းစစ်ချက်ကို အခြေခံထားသည့်အတွက် ထို ဆန်းစစ်ချက်ပါ တွေ့ရှိချက်များကို ထပ်မံ ဖော်ပြမည် မဟုတ်ပါ။ ထိုတွေ့ရှိချက်များနှင့် မြေယာအသုံးချမှု၊ အရင်းအမြစ် ပိုင်ဆိုင် အသုံးချခွင့်နှင့် မြေယာ စီမံအုပ်ချုပ်မှုတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော အချက်အလက်များ သိရှိလိုပါက Jhaveri, N., & Thomas, N. (2015). *Land Use and Tenure Assessment of Yway Gone Village Tract, Minhla Township*. Washington, DC: USAID Tenure and Global Climate Change Program စာတမ်းတွင် ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။

ဤကျားမ အခန်းကဏ္ဍ ဆန်းစစ်ချက်၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဤကျေးရွာအုပ်စုအတွင်း မြေယာအသုံးချမှုနှင့် ပိုင်ဆိုင်ခွင့် အစီအစဉ်များတွင် ကျားမ အခန်းကဏ္ဍကို ပိုမို အနီးကပ် လေ့လာရန်ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများ မြေယာ ကို အသုံးချပုံ၊ ရရှိပုံ၊ ပိုင်ဆိုင်ပုံနှင့် မြေယာဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ပုံတို့ကို ထိထိဝင်ဝင် သိရှိထားခြင်းဖြင့် ဤစီမံကိန်းနှင့် အခြားစီမံကိန်းများအနေနှင့် ကျားမ မအလိုက် ပို၍ ထိရောက်မှုရှိအောင် ပြင်ဆင် ဆောင်ရွက်လုပ်ကိုင် နိုင်စေရန်နှင့် အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများအား မတူညီသော ပုံစံများဖြင့် သက်ရောက်စေမည့် ကိစ္စရပ်များအား ဦးစားပေးကိုင်တွယ်နိုင်စေရန် အထောက်အကူပြုမည်ဖြစ်သည်။

၂-၀ လေ့လာသုံးသပ်ချက် ဆောင်ရွက်ပုံနည်းလမ်းများ

လေ့လာဆန်းစစ်မှု နည်းစနစ်တွင် ဤနည်းလမ်းများပါဝင်သည် - (၁) ကျေးရွာအုပ်စုတွင် ကနဦး မြေယာအသုံးချမှုနှင့် ပိုင်ဆိုင်ခွင့် လေ့လာဆန်းစစ်မှု အစီရင်ခံစာအား သုံးသပ်ဆန်းစစ်ခြင်း၊ (၂) ရည်ညွှန်းအုပ်စုများနှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခြင်း (FGD)၊ (၃) ကျေးရွာအုပ်စုမှ (သို့) ကျေးရွာအုပ်စုနှင့် နီးစပ်သော အမျိုးသားများ၊ ကျေးရွာ ခေါင်းဆောင်များနှင့် အခြား အရေးပါသော အချက်အလက်ပေးသူများနှင့် နောက်ဆက်တွဲမေးမြန်းဆွေးနွေးခြင်း တို့ဖြစ်သည်။ လေ့လာဆန်းစစ်မှု အဖွဲ့သည် ရည်ညွှန်းအုပ်စုများနှင့် ဆွေးနွေးပွဲများတွင် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ပြင်ဆင်ထားသော မေးခွန်းလမ်းညွှန်ကို အသုံးပြုပြီး နောက်ဆက်တွဲ မေးမြန်းမှုများတွင် ယေဘုယျမေးခွန်းများကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ (နောက်ဆက်တွဲ ၁)

ရွေးကုန်းကျေးရွာအုပ်စုတွင် လေ့လာရေး အဖွဲ့သည် အောက်ပါအတိုင်း FGD လေးကြိမ်ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ကျေးရွာအုပ်စုအတွင်း ရွာလေးရွာရှိ တစ်ရွာချင်းစီမှ အမျိုးသမီးများ အောက်ပါအတိုင်းပါဝင်ခဲ့သည် -

- စမ်းကြီးကျေးရွာမှ အမျိုးသမီး ၂၀ ဦးနှင့် ပထမ FGD
- ဘန်ဘွေးကုန်းကျေးရွာမှ အမျိုးသမီး ခြောက်ဦးနှင့် ရွေးကုန်းကျေးရွာမှ အမျိုးသမီး ငါးဦးနှင့် ဒုတိယ FGD
- ဟိန်းကျူးကျေးရွာမှ အမျိုးသမီး ၁၅-၂၀ ကြားဖြင့် တတိယနှင့် စတုတ္ထ FGD

FGD များတွင် အိမ်ထောင်ရှိသူ၊ လွတ်လပ်သူ၊ မုဆိုးမဖြစ်သူနှင့် ယောက်ျားနှင့် ကွာရှင်းထားသော (သို့) ခွဲနေသော အမျိုးသမီးများ အစုံပါဝင်ပြီး အသက်အရွယ်အားဖြင့် ၁၇ နှစ် မှ ၇၀ နှစ်အထိ ပါဝင်သည်။ အမျိုးသား ဦးဆောင်သော အိမ်ထောင်စုနှင့် အမျိုးသမီး ဦးဆောင်သော အိမ်ထောင်စု နှစ်မျိုးလုံးမှ အမျိုးသမီးများ ပါဝင်သည်။ FGD တစ်ခုစီသည် နှစ်နာရီခန့်ကြာမြင့်ပြီး စမ်းကြီးရွာတွင် ကျယ်ဝန်းသော ဟင်းလင်းပွင့် အိမ်ကြီးထဲတွင် ပြုလုပ်ခဲ့ကာ ဟိန်းကျူးကျေးရွာတွင် ရပ်ရွာ ဘုရားကျောင်းတွင် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ မေးခွန်းမေးမြန်းရာ တွင် မြန်မာ-အင်္ဂလိပ် အလှည့်ကျ ဘာသာပြန်ခြင်းဖြင့် မေးမြန်းခြင်းဖြစ်ကာ ဟိန်းကျူးရွာတွင်မူ အချို့သော တက်ရောက်သူများအတွက် ကရင်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုပေးရသည်လည်း ရှိခဲ့သည်။

လေ့လာဆန်းစစ်မှု အဖွဲ့သည် အောက်ပါအတိုင်း ကျေးရွာအုပ်စုမှ အမျိုးသားများ၊ ကျေးရွာခေါင်းဆောင်များနှင့် အခြား အရေးပါသော အချက်အလက်ပေးသူများနှင့် နောက်ဆက်တွဲ မေးမြန်းမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။

- ရွေးကုန်းရွာနှင့် စမ်းကြီးရွာတို့မှ ကျေးရွာခေါင်းဆောင်များ အပါအဝင် စမ်းကြီးရွာ ဘန်ဘွေးကုန်းရွာနှင့် ရွေးကုန်းရွာများမှ အမျိုးသား ဆယ်ဦးခန့်၊
- ဟိန်းကျူးရွာမှ အမျိုးသား ရှစ်ဦးခန့် နှင့်
- ဦးဝင်းထွဋ် ဦးဆောင်သော ဒေသခံ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း Public Network မှ ရပ်ရွာတွင်း ဦးဆောင် လှုပ်ရှားသူ သုံးဦး

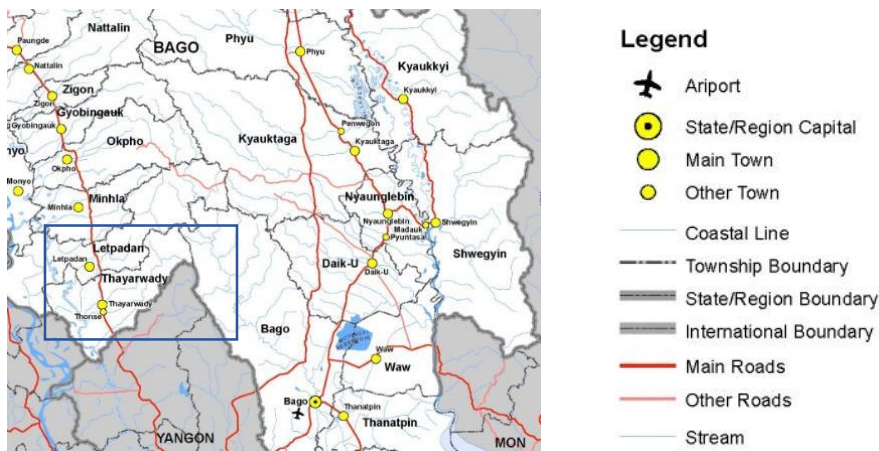
အရေးပါသော အချက်အလက်ပေးသူများအား မေးမြန်းဆွေးနွေးမှု တစ်ကြိမ်စီတွင် မိနစ် ၃၀ မှ တစ်နာရီကြား ကြာမြင့်သည်။

လေ့လာဆန်းစစ်မှု အဖွဲ့တွင် ပါဝင်သူများမှာ - Elizabeth Louis (Landesa အကြီးတန်း သုတေသန၊ စောင့်ကြည့် အကဲဖြတ်ရေး ပညာရှင်)၊ Laura Eshbach (Landesa ရှေ့နေနှင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်လုပ်ကိုင်ခွင့် ကျွမ်းကျင်သူ)၊ ဒေါ်ခင်ထက်ထက်ပြီး (LTP အမျိုးအသားအရင်းအမြစ် ဥပဒေ ကျွမ်းကျင်သူ)၊ ဒေါက်တာ ဥမ္မာမျိုးအောင် (Landesa စိုက်ပျိုးရေး စီမံအုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ အကြံပေး)၊ ဒေါ်မိုးသီတာထွေး (ဘာသာပြန်) နှင့် ဦးဝင်းထွဋ် ဦးဆောင်သော ဒေသခံ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း Public Network မှ ရပ်ရွာတွင်း ဦးဆောင် လှုပ်ရှားသူ သုံးဦး

၃-၀ ကျေးရွာအုပ်စုအကြောင်း ခြုံငုံသုံးသပ်ခြင်း

ရွေးကုန်း ကျေးရွာအုပ်စုသည် ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး (အနောက်)၊ သာယာဝတီခရိုင်၊ မင်းလှမြို့နယ်တွင် တည်ရှိပါသည်။ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဓိကဆန်စပါးထုတ်လုပ်သည့် နယ်မြေနှစ်ခုအနက် တစ်ခုဖြစ်ပြီး ကျွန်းသစ်နှင့် ရေနံအရင်းအမြစ်များကြောင့် ထင်ရှားသည်။ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး (အနောက်) တွင် မြေယာမဲ့နှုန်း လွန်စွာမြင့်မား သည်။ တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာနှင့် ပျမ်းမျှ ၂၃.၆ % ရှိစဉ်တွင် ပဲခူးတိုင်းဒေသ ကြီး (အနောက်) တွင် ၃၉.၈% ရှိကာ မြေမဲ့ယာမဲ့ဖြစ်ခြင်းသည် မဆင်းရဲသူများနှင့် ယှဉ်လျှင် ဆင်းရဲသားများအကြားတွင်ပိုမိုမြင့်မားသည် (UNDP ၂၀၁၁)။ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး (အနောက်) တွင် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုသည် တစ်နိုင်ငံလုံးပျမ်းမျှအတိုင်းအတာထက် ငွေကြေးဆင်းရဲမှု (တစ်နိုင်ငံလုံးအဆင့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုအခြေပြုမျဉ်းအောက်တွင်ရှိသည့် ကျေးလက်နေလူဦးရေ ၂၉% နှင့်ယှဉ်လျှင် ၁၆% ရှိပြီး)ရော၊ အစားအသောက်ဆင်းရဲမှု (တစ်ဦးချင်းအစားအသောက်ဆင်းရဲမှုညွှန်းကိန်း ၅.၆ % ရှိသည့်အနက် ၀.၃ %) အားဖြင့်ပါ နည်းပါးသည်။

ပုံ ၁- ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး မြေပုံ

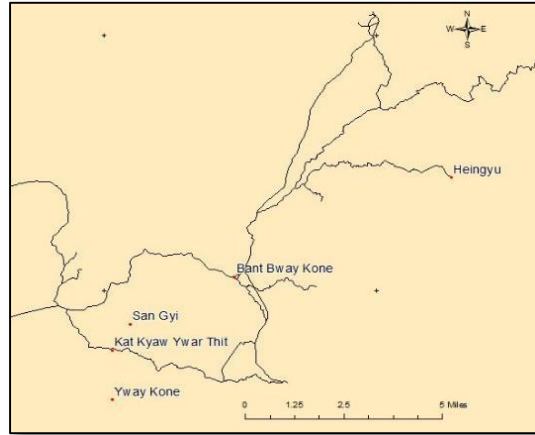
အရင်းအမြစ် မြန်မာနိုင်ငံသတင်းအချက်အလက်စီမံခန့်ခွဲမှုဌာန၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးမြို့နယ်မြေပုံ၊ MIMU696v၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၃ ရက်။

မင်းလှမြို့နယ်တွင် လူဦးရေ ၁၂၂,၀၀၀ ဦးခန့်နေထိုင်ပြီး ၎င်းတို့အနက် ၉၀% သည် ကျေးလက်ဒေသတွင် နေထိုင်ကြကာအိမ်ထောင်စုတစ်စုလျှင် ပျမ်းမျှလူဦးရေ ၃.၉ ဦး ရှိသည်။ မင်းလှမြို့နယ်အတွင်းရှိ အိမ်ထောင်စုများအနက် ၂၁% မှာ အမျိုးသမီးများက ဦးစီးကြသည်။ ကျေးလက်လူထုအနက်အမျိုးသားများသည် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ စာတတ်မြောက်မှုနှုန်း မြင့်မားပြီး အမျိုးသမီး ၉၆.၂ % နှင့်ယှဉ်လျှင် ၉၈.၂% ရှိသည် ။ (လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အား ဝန်ကြီးဌာန၊ မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ၊ ၂၀၁၅)

ရွေးကုန်း ကျေးရွာအုပ်စုတွင် ဘန့်ဘွေးကုန်း၊ စမ်းကြီး၊ ရွေးကုန်းနှင့် ဟိန်းကျူး စသည့် ရွာကြီး လေးရွာရှိသည် ။ တစ်ရွာစီတွင် လူဦးရေ ၄၅၀ မှ ၅၈၀ အတွင်းနေထိုင်ကြသည် (ပုံ ၃ တွင်ကြည့်ပါ)။ ပထမ သုံး ရွာတွင် ဗမာလူမျိုးများသာ နေထိုင်ကြပြီး ဟိန်းကျူး တွင် အများအားဖြင့် ကရင်လူမျိုးများနေထိုင်ကြကာ လွန်ခဲ့သော အနှစ် ၂၀ ကမှ ဗမာလူမျိုးအချို့ လာရောက် နေထိုင်ကြသည်။ ဟိန်းကျူးရွာရှိ အိမ်ထောင်စု ၂၀ % ခန့်မှာ ဗမာလူမျိုးများဖြစ်ပြီး ကျန် ၈၀% မှာ ကရင်လူမျိုးများ ဖြစ်နိုင်ကြောင်း ကျား-မ စစ်တမ်းဖြေဆိုသူများကခန့်မှန်းပြောကြားကြသည်။

တရားဝင် အမျိုးအစား သတ်မှတ်ချက်အရ ရွေးကုန်း ကျေးရွာအုပ်စုရှိ မြေအများစုမှာ သစ်တောမြေများ ဖြစ် ပါသည်။ ဘန်သွေးကုန်း၊ စမ်းကြီးနှင့် ရွေးကုန်း ကျေးရွာများသည် “အတန်းအစား မသတ်မှတ်ရသေးသည့်သစ်တော” အတွင်း တည်ရှိပြီး လယ်ယာမြေစီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် စာရင်းအင်း ဦးစီးဌာန (DoALMS) ၏ စီမံအုပ်ချုပ်မှု အောက်တွင် တည်ရှိသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်းများစီမံခန့်ခွဲရေး ဥပဒေ အရ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်း သော်လည်းကောင်း၊ အဖွဲ့အစည်းများသည် လည်းကောင်း “အတန်းအစား မသတ်မှတ်ရသေးသည့် သစ်တော” များပေါ်တွင် စိုက်ပျိုးရေး၊ သတ္တုတူးဖော်ရေး (သို့) အခြားသော စီမံကိန်းများဆောင်ရွက်ရန် ထပ်မံသက်တမ်းတိုးနိုင်သည့် အနှစ် ၃၀ အသုံးပြုခွင့်ကို အစိုးရထံတွင် လျှောက်ထားနိုင်သည်။ လွန်ခဲ့သည့်

ပုံ - ၂၊ ရွေးကုန်းကျေးရွာအုပ်စုအတွင်း

အရင်းအမြစ် - ဟာဗီနီနှင့် သောမတ်၊ ၂၀၁၅

နှစ်အနည်းငယ်အတွင်းက ထိုကျေးရွာအုပ်စုအတွင်းရှိ မြေလွတ်၊ မြေလပ်၊ မြေရိုင်းအချို့ကို စိုက်ပျိုးရေး စီမံကိန်းများအတွက် ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီများအား လုပ်ပိုင်ခွင့်ချထားခဲ့သည်။ ဟိန်းကျူးရွာ သည် သဘာဝသယံ ဇာတများနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာန (MONREC) ၏ ထိန်းချုပ်မှုအောက်ရှိ “သစ်တောကြီးပိုင်း” အတွင်း လုံးလုံးလျားလျားကျရောက်နေသည်။ “သစ်တောကြီးပိုင်း” များတွင်လည်း စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခွင့် ရရှိနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် သစ်တောအဖြစ်မှ ပယ်ဖျက်ရမည်ဖြစ်သည် (Woods, 2015)။ မကြာမီနှစ်များက ထိုကျေးရွာ လေး ရွာလုံးမှ မြေအချို့ကို စိုက်ပျိုးမြေအဖြစ် ပြန်လည်သတ်မှတ်ခဲ့ပြီး ၂၀၁၂ ခုနှစ် လယ်ယာမြေဥပဒေအရ တောင်သူလယ်သမားများ မြေယာမှတ်ပုံတင်ခွင့်ရရှိခဲ့ကြသည်။

ပုံ ၃-ရွေးကုန်း ကျေးရွာအုပ်စုအတွင်းရှိ ကျေးရွာ ၄ ရွာမှ အိမ်ထောင်စုနှင့်လူဦးရေဇယား

ကျေးရွာ	အိမ်ထောင်စုအရေအတွက်	လူဦးရေ စုစုပေါင်း		
		ကျား	မ	ပေါင်း
ရွေးကုန်း	၁၂၅	၂၃၀	၂၂၆	၄၅၆
စမ်းကြီး	၁၁၈	၂၃၀	၂၃၆	၄၆၆
ဘန်သွေးကုန်း	၁၄၀	၂၆၀	၃၁၈	၅၇၈
Heingyu	၁၁၉	၂၄၁	၂၆၃	၅၀၄
စုစုပေါင်း	၅၀၂	၉၆၁	၁၀၄၃	၂၀၀၄

အရင်းအမြစ်: ရွေးကုန်းကျေးရွာအုပ်စုအုပ်ချုပ်ရေးမှူး၊ ဟားဗီးယားနှင့် သောမတ်စ်၊ ၂၀၁၅ ကို ကိုးကားသည်။

၄-၀ ကျား-မ လေ့လာသုံးသပ် တွေ့ရှိချက်

၄-၁ စီးပွားရေးဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ

ရွေးကုန်းကျေးရွာအုပ်စုတွင် ပြည်သူများသည် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအတွက် မြေယာအပေါ် အမှီသဟဲပြု နေရသည်။ အဓိက လုပ်ငန်းမှာ စိုက်ပျိုးရေးဖြစ်ပြီး မိသားစုစားသုံးရန်နှင့် မိသားစုဝင်ငွေ ရရှိရေးအတွက် ရောင်းချရန် စိုက်ပျိုးကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကျေးရွာ လေ့ ရွာတွင် အဓိကအားဖြင့် ဆန်စပါး၊ ပဲနှင့် နှမ်းတို့ကို စိုက်ပျိုးကြသည်။ အိမ်ထောင်စု များသည် ကျွဲ၊ နွား၊ ကြက်၊ ဝက် စသည့် တိရစ္ဆာန်များ ပိုင်ဆိုင်ကြသည်။

မိသားစုကိုထောက်ပံ့ရန် မြေယာလုံလောက်စွာမရှိသည့် အိမ်ထောင်စုများသည် နောက်ထပ်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အဖြစ် လယ်ယာနေ့စားအလုပ်သမား အဖြစ်လုပ်ကိုင်ခြင်း (အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများ)၊ ဝါးခုတ်ကာ လက်မှုပစ္စည်းများ ပြုလုပ်ခြင်း(အမျိုးသမီးနှင့်အမျိုးသားများ)၊ အိမ်ဆိုင်ငယ်လေးများဖွင့်လှစ်ရောင်းချခြင်း (အများစုမှာ အမျိုးသမီးများ)၊ လယ်ထွန်ရန်ကျွဲ၊နွား များ အငါးလိုက်ခြင်း (အမျိုးသမီးရော အမျိုးသားပါ လုပ်ကိုင်ကြသော်လည်း အများအားဖြင့် အမျိုးသား များသည် ကျွဲ၊ နွားများနှင့် လယ်ထွန်ကြသည်)၊ ဒေသတွင်းတွင် ဖယ်ရီ သို့မဟုတ် အငါးယာဉ်မောင်းခြင်း (အများအားဖြင့် အမျိုးသား)၊ ဒေသတွင်း ဆောက်လုပ်ရေး (သို့) ကြံရာကျပ်မီးအလုပ် (အများအားဖြင့် အမျိုးသား) စသည်ဖြင့် လုပ်ကိုင်ကြသည်။ လယ်ယာနေ့စားလုပ်သားများအား လုပ်အားခပေးပုံမှာ တစ်ရွာနှင့်တစ်ရွာ မတူညီကြပါ။ စမ်းကြီးကျေးရွာတွင် အမျိုးသားများသည် တစ်ရာသီလျှင်စပါး တင်း ၄၀ ရရှိပြီး အမျိုးသမီးများသည် တစ်ရက်လျှင် ကျပ် ၃၀၀၀ ရရှိကြသည်။ ဘန့်ဘွေးကုန်းကျေးရွာနှင့် ရွေးကုန်းကျေးရွာတို့တွင် လုပ်အားခမှာ အမျိုးသားများအတွက် တစ်နေ့လျှင် ၅၀၀၀ ကျပ်ဖြစ်ပြီး အမျိုးသမီးများအတွက် တစ်နေ့လျှင် ၃၀၀၀ ကျပ်ဖြစ်သည်။ ဟိန်းကျေး တွင် ယခင်က အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးလုပ်အားခများမတူညီကြသော်လည်း ယခုအခါ တစ်ဦးလျှင် ၃၅၀၀ ကျပ်ကို တူညီစွာရရှိသည်။

အခြားတွင်သွားရောက်အလုပ်လုပ်ကိုင်မှု အနည်းငယ်ရှိသည်။ အများအားဖြင့် လူပျို၊ အပျိုများက အခြားတွင် သွားရောက်လုပ်ကိုင်လေ့ ရှိကြသော်လည်း စမ်းကြီး၊ ဘန့်ဘွေးကုန်းနှင့် ရွေးကုန်းကျေးရွာများတွင် အိမ်ထောင်သည် ယောက်ျားအချို့သည် မိမိတို့၏ဇနီး၊ မိသားစုများကို ရွာတွင် ချန်ရစ်ကာ အခြားတွင် သွားရောက်အလုပ် လုပ်ကိုင်ကြသည်။ အချို့အလုပ်များသည် ရေတို (လအနည်းငယ်) ဖြစ်ပြီး အချို့အလုပ်အကိုင်မှာ ကာလပိုကြာသည် (ဦးတည်သည့် အုပ်စု ဆွေးနွေးပွဲတွင် ဖြေဆိုသူအလိုက် ကွဲပြားပြီး အများဆုံး ၂ နှစ်အထိကြာနိုင်သည်)။

ထိုကျေးရွာများတွင် အဓိကရင်ဆိုင်ရသည့်စိန်ခေါ်မှုများမှာ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းနှင့် ငွေကြေးအရင်းအမြစ်မရှိခြင်း၊ ရွာသားများ ယခင်ကလုပ်ကိုင်ခဲ့သည့်မြေယာများကို မကြာခဏ ဆုံးရှုံးသွားခြင်းနှင့် မြေမဲ့ယာမဲ့များလာခြင်း၊ ထင်း၊ လျှပ်စစ်မီး နှင့် ရေ (ရေအရည်အသွေးနှင့် နေရာသီတွင် ရေရှားပါးခြင်း) မရရှိနိုင်ခြင်း တို့ဖြစ်ကြောင်း စစ်တမ်းဖြေဆိုသူများက ပြောကြားပါ သည်။ ထိုစိန်ခေါ်မှုများကို အမျိုးသမီးများက ပြောပြခြင်းဖြစ်ပြီး အမျိုးသားများထက် မိမိတို့အပေါ်အခြားသောသက်ရောက်မှုများဖြစ်သည့် အမျိုးသားများ အနားရချိန်တွင် အလုပ်များစွာ လုပ်ကိုင်ရခြင်း၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအခွင့်အရေး မရရှိခြင်း နှင့် ခရီးသွားလာရမှု အထူးသဖြင့် ရွာပြင်ပသို့ သွားလာရမှု မရှိခြင်း တို့ကိုလည်း ပြောပြကြပါသည်။

၄-၂ မြေယာအသုံးချခွင့်အပေါ် ကျား-မ ရှုထောင့် ကွဲပြားမှု

၄-၂-၁ မြေအသုံးချမှုအမျိုးအစားများနှင့် အလုပ်အကိုင်ခွဲဝေမှု

ကျေးရွာအုပ်စုအတွင်း မှီတင်းနေထိုင်ကြသူများ၏ အဆိုအရ ကျေးရွာအုပ်စုအတွင်း အဓိက အသုံးပြုသည့် မြေအမျိုးအစား များမှာ - (၁) စိုက်ပျိုးမြေ၊ (၂) ရွာမြေ၊ (၃) တောင်ယာ နှင့် (၄) ကျေးရွာလူထုဘုံပိုင်သစ်တော နှင့် စားကျက်မြေများ ဖြစ်ကြပါသည်။ တစ်မိသားစုလုံး မိမိတို့ မြေပေါ်တွင် အတူတကွ လုပ်ကိုင်လေ့ရှိကြပြီး ထိုကျေးရွာ လေးခုအနက် မည်သည့်ရွာတွင်မျှ မည်သည့် အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားကိုမျှ တစ်စုံတစ်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့် မပြုဘဲ ဖယ်ကျဉ်ထားခြင်း မရှိပါ။

သို့ရာတွင် အမျိုးသားများက အဓိကတာဝန်ယူ လုပ်ကိုင်ရမည့်အလုပ်နှင့် အမျိုးသမီးများ အဓိက တာဝန်ယူ လုပ်ကိုင်ရမည့်အလုပ်ဟူ၍ ခွဲခြားထားလေ့ရှိသည်။

စိုက်ပျိုးမြေကို အဓိကအားဖြင့် ဆန်စပါးစိုက်ပျိုးရန် အသုံးပြုကြပြီး အချို့က အခြားသီးနှံများဖြစ်သည့် နှမ်း (တစ်ခါတစ်ရံ ဥယျာဉ်မြေ ဟုခေါ်သည်) စိုက်ရန် အသုံးပြုကြသည်။ စိုက်ပျိုးရေးအတွက် အသုံးပြုသည့်မြေကို လယ်ယာမြေဥပဒေအရ မှတ်ပုံတင်ရန် အခွင့်ရှိ-မရှိသည် ယင်းမြေ၏ တရားဝင်သတ်မှတ်ထားသည့် အမျိုးအစားပေါ်တွင် မူတည်ပါသည်။ ဆန်စပါးစိုက်ပျိုးသည့် လယ်မြေပေါ်တွင် မိသားစုများသည် မိုးရာသီ၌ စပါးစိုက်ပျိုးကြပြီး ဆောင်းရာသီတွင် ပဲစိုက်ပျိုးကြသည်။ ထိုကျေးရွာ လေး ရွာတွင် နေထိုင်သူအချို့တို့တွင် စိုက်ပျိုးမြေအချို့ရှိကြသော်လည်း စမ်းကြီး၊ ဘန်ဘွေးကုန်းနှင့် ရွေးကုန်းကျေးရွာများတွင် စိုက်ပျိုးမြေ ပိုင်ဆိုင်သူက လူနည်းစုဖြစ်ကာ ဟိန်းကျူး ကျေးရွာတွင်မူ ၅၀% မှ ၆၀% အထိစိုက်ပျိုးမြေ ပိုင်ဆိုင်ကြသည်။ ကျေးရွာအုပ်စုအတွင်း စိုက်ပျိုးမြေပိုင်ဆိုင်သူများအနက် အများအားဖြင့် ၂ ဧကမှ ၆ ဧက အတွင်းရှိကြသည်။ အများဆုံးပိုင်ဆိုင်မှုမှာ ၁၅ ဧကအထိဖြစ်သည်။

အမျိုးသမီးရော အမျိုးသားများပါ လယ်မြေနှင့် ဥယျာဉ်မြေများပေါ်တွင် လုပ်ကိုင်ကြပြီး အထူးသဖြင့် အပင်စိုက်ခြင်း၊ အစေ့ချခြင်း၊ ပေါင်းသင်ခြင်း၊ ရိတ်သိမ်းခြင်းနှင့် ရွှေ့လှေ့ခြင်းတို့ကို လုပ်ကိုင်ကြသည်။ အမျိုးသားများသည် အများအားဖြင့် စိုက်ပျိုးရန် မြေပြင်ဆင်ခြင်း၊ အထူးသဖြင့် ကျွဲနွား များအသုံးပြု၍ လယ်ထွန်ခြင်းကို လုပ်ကိုင်သည်။

ရွာမြေသည် အိမ်ထောင်စုများနေထိုင်သည့် မြေဖြစ်ပါသည်။ ထိုမြေကွက်များပေါ်တွင် မိသားစုများသည် အိမ်ဆောက် လုပ် နေထိုင်ခြင်း၊ တိရိစ္ဆာန်ငယ်လေးများ မွေးမြူခြင်းနှင့် စားဖိုဆောင်သီးနှံများ စိုက်ပျိုးခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်ကြပါသည်။ စမ်း ကြီး၊ ဘန်ဘွေးကုန်းနှင့် ရွေးကုန်းကျေးရွာများတွင် မိသားစုများသည် ခြံဝင်းအတွင်း အိမ်နံဘေးတွင် မိသားစုစားသုံးရန် အသီးအနှံနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်များ စိုက်ပျိုးရန် မီးဖိုချောင်စိုက်ခင်း ထားရှိသည်။ ထိုမြေကွက်များသည် အရွယ်အစား မတူညီကြပါ။ ရွာတွင်းတွင်ရှိသကဲ့သို့ ရွာများအကြားတွင် လည်းရှိကြပြီး အကျယ်အဝန်းအားဖြင့် ၁ ဧကအထိ ကျယ်ဝန်း နိုင်သည်။ ဟိန်းကျူး ကျေးရွာတွင် မိသားစုစားသုံးရန် ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့် သစ်သီးဝလံများ စိုက်သည့် မီးဖိုချောင် စိုက်ခင်းကို ရွာမြေထက် တောင်ယာမြေတွင် ထားရှိသည်။

အမျိုးသမီးများသည် အဓိကအားဖြင့် အိမ်မှုကိစ္စများဖြစ်သည့် အိမ်အလုပ်များ၊ ချက်ပြုတ်ခြင်း၊ လယ်ထဲတွင်အလုပ်လုပ် နေသည့် ခင်ပွန်းထံနေလည်စာပို့ဆောင်ပေးခြင်း နှင့် ကလေးများအား စောင့်ရှောက်ခြင်းတို့ကို တာဝန်ယူဆောင်ရွက်သည်။ အမျိုးသမီးများ ချက်ပြုတ်နေချိန်၊ အခြားအလုပ်များလုပ်ကိုင်နေ၍ မအားလပ်သည့်အချိန်များတွင် အမျိုးသားများက ကလေး ထိန်းပေးကြသည်။ အမျိုးသမီးများသည် အဓိကအားဖြင့် ချက်ပြုတ်ခြင်းနှင့် မီးဖိုချောင်စိုက်ခင်းတို့ကို တာဝန်ယူရသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသားများနှင့် ကလေးများကလည်း အားလပ်သည့်အချိန်များတွင် မီးဖိုချောင်စိုက်ခင်း၌ ကူညီပေးကြသည်။

တောင်ယာမြေအသုံးပြုမှုသည် တစ်ရွာနှင့်တစ်ရွာမတူညီကြပါ။ စမ်းကြီး၊ ဘန်ဘွေးကုန်းနှင့် ရွေးကုန်းကျေးရွာတို့ တွင် ရွာသားများသည် တောင်စောင်းများရှိ တောင်ယာမြေများပေါ်တွင် စိုက်ပျိုးကြပြီး ထိုတောင်ရာမြေရရှိနိုင်ခွင့် နည်းပါးလာသည့်အခါ ထိုအလေ့အထကို ရပ်ထားလေ့ရှိသည်။ ဟိန်းကျူး ကျေးရွာတွင် ရွာသားများသည် တောင်ယာမြေ တွင် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာနှင့် သီးနှံသစ်တော ရောနှော စိုက်ပျိုးခြင်းတို့ကို ပူးတွဲ ဆောင်ရွက်ကြသည်။ စိုက်ပျိုးမြေနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများသည် တောင်ယာမြေပေါ်တွင် အတူတကွ လုပ်ကိုင်ကြပြီး အလုပ်အများစုအတွက် တာဝန်ခွဲဝေထားကြသည်။ အမျိုးသားများသည် အဓိကအားဖြင့် တောင်ယာရှင်းလင်းရေး နှင့်လယ်ထွန်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက် ကြသည်။ မီးဖိုချောင်စိုက်ခင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အမျိုးသမီးများသည် အဓိကအားဖြင့် တောင်ယာမြေတွင် မီးဖိုချောင်သုံးသီးနှံများ စိုက်ပျိုးရေးကို တာဝန်ယူကြသည်။

စမ်းကြီးရွာ၊ ရွာမြေရှိ အဆောက်အဦး ပုံစံများ၊ ဓာတ်ပုံ - လော်ရာအက်ဘက်/ လန်ဒန်အက်ဆာ

ထိုနည်းတူစွာပင် သစ်တောမြေအသုံးပြုပုံများလည်း အမျိုးမျိုးရှိကြသည်။ ကျေးရွာများအတွင်းရှိ အိမ်ထောင်စုများသည် သစ်တောမြေနှင့် အနီး တဝိုက်ရှိမြေများကို တိရိစ္ဆာန်ကျောင်းရန်အတွက် လည်းကောင်း၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်များ ရှာရန်လည်းကောင်း ထင်းခွေရန်လည်းကောင်း အသုံးပြုကြသည်။ ယခင်က ကျေးရွာများက သစ်တောမြေအဖြစ်ဘုံအသုံးပြုခဲ့ကြသည့် သစ်တောမြေအများစုသည် ကုမ္ပဏီများအား ကျွန်းစိုက်ပျိုးရန် ခွင့်ပြုပေးခဲ့သည် (အောက်ဖော်ပြပါ အပိုင်း ၄-၅-၂ တွင်ကြည့်ပါ)။ ရွာသားများ၏အမြင်တွင် ထိုမြေကို “ရောင်းချခဲ့သည်” ဟုရှုမြင်ထားကြပြီး မည်သူကရောင်းချခဲ့သည်ကိုမူ မသိရှိကြပါ။ ထိုမြေအချို့တွင် ပိုင်ရှင်အသစ်များက ဝင်းခတ်ထားသဖြင့် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ခွင့်မရှိဟု အချို့ရွာသားများက ဆိုကြသည်။ ကျန်သူများက ၎င်းတို့မြေသို့ဝင်ရောက် လုပ်ကိုင်ရန် ကြိုးပမ်းပါက ဒဏ်ငွေ ဆောင်ရမည် (မည်သူကဒဏ်ကြေးချမှတ်မည်ကို သေချာစွာမသိရှိသော်လည်း) ဟုဆိုကြသည်။ အမျိုးသမီးရော အမျိုးသားပါ သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ စုဆောင်းရန် တာဝန်တစ်ချို့ယူကြသည်။ အမျိုးသမီးများသည် သစ်တောများအတွင်း အဓိကအားဖြင့် ထင်းခွေရန်၊ မှိုရှာရန်၊ မျှစ်ချိုးရန်၊ ခရမ်းသီး၊ ငရုတ်သီး နှင့် အခြားသော ဟင်းသီးဟင်းရွက်များ ခူးဆွတ်ရန်တာဝန်ယူကြသည်။ အမျိုးသားများသည် ဝါးများကို ပုဆိန်နှင့်ခုတ်ခြင်း၊ ပျားဖွတ်ခြင်းတို့ကို တာဝန်ယူကြသည်။ အမျိုးသမီးရော အမျိုးသားပါ ရေခပ်ရသော်လည်း အမျိုးသားများထက် အမျိုးသမီးများက ပိုမိုလုပ်ဆောင်ကြသည်။

ကျေးရွာသားများ တိရိစ္ဆာန်များကျောင်းရန် စားကျက်မြေအချို့ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ဖရိယာမှာ လွန်စွာကျဉ်းမြောင်းပြီး ကျေးရွာသားများက အလွန်အကျွံကျောင်းနေရသည် ဟုဆိုသည်။ ရွာသားများ ယခင်က စားကျက်မြေ အဖြစ်အသုံးပြုခဲ့ကြသော မြေအများအပြားသည် မကြာသေးမီက ကုမ္ပဏီများအား လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ကျွဲနွားများကျောင်းရန် စားကျက်မြေလောက်ခြင်းမရှိသဖြင့် ကျွဲ၊ နွားများသည် အခြားသူများ၊ ကုမ္ပဏီများ၏ လယ်ကွင်းထဲသို့ဝင်ရောက်ခြင်းကြောင့် ပျက်စီးမှုများ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည်။ အချို့ ကျွဲ၊ နွားများမှာ ဒဏ်ရာ များ ရရှိလာကြပြီး (ဥပမာ ဓားဖြင့် ခုတ်ခံရခြင်း)၊ ကျွဲ၊ နွားများဝင်ရောက်ခြင်းခံရသည့် မြေများနှင့် သီးနှံများ ပျက်စီးကုန်သော စိုက်ခင်းများမှ လူများက ပြုလုပ်သည်ဟု ယူဆရသည်။

ကျွဲ၊ နွားများအတွက် တာဝန်ဝတ္တရားများသည်လည်း တစ်ရွာနှင့်တစ်ရွာ တစ်နည်းနည်းနှင့် ကွာခြားကြသည်။ စမ်းကြီးကျေးရွာတွင် အများအားဖြင့် ကလေးများက နွားကျောင်းကြသည်။ ဘန့်ဘွေးကုန်း၊ ရွှေကုန်းနှင့် ဟိန်းကျူး တို့တွင် ယင်းအလုပ်ကိုများသောအားဖြင့် မိသားစုအတွင်းမှ ဆယ်ကျော်သက်ယောက်ျားလေးများနှင့် အရွယ်ရောက်ပြီးသည့် အမျိုးသားများက လုပ်ဆောင်ကြသည်ဟု အမျိုးသမီးများက သတင်းပို့ ကြသည်။

ထိုသို့အလုပ်ကို ကျား-မ ခွဲဝေလုပ်ကိုင်ခြင်းကြောင့် မြေအသုံးချမှု ပုံစံ တစ်မျိုးမျိုးတွင် ပြောင်းလဲမှု ရှိလာသည့်အခါ (သို့) ခြိမ်းခြောက်မှုများ ရှိလာသည့်အခါတွင်၊ အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် မတူညီသည့် သက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် အိမ်ထောင်စုအတွင်း ကျား-မအလိုက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချပိုင်ခွင့်အာဏာ ရရှိမှုတွင်လည်း ကျား-မ ခွဲဝေလုပ်ကိုင်မှုသည် အကြောင်းရင်း တစ်ရပ်အဖြစ် ပါဝင်နိုင်ဖွယ် ရှိသည်။

၄-၂-၂ အမျိုးသမီးများ ဦးစီးသည့်အိမ်ထောင်အတွက် မြေယာအသုံးချမှု

ထိုကျေးရွာများတွင် အမျိုးသမီးများက ဦးစီးသည့် အိမ်ထောင်စု တစ်ချို့ရှိသည်။ ကျေးရွာအုပ်စုအတွင်း အိမ်ထောင်စု ၁ မှ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းအတွင်း ရှိမည်ဟု ဖြေဆိုသူများက ခန့်မှန်းပြောကြားကြပြီး ယင်းအဖြေသည် အိမ်ထောင်ဦးစီးအဖြစ် သတ်မှတ်သည့်

အမျိုးသမီးအမျိုးအစားအား ဖြေဆိုသူတစ်ဦးချင်းစီ၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်အပေါ် မူတည်နေပုံရပါသည်။¹ အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် မုဆိုးမဖြစ်သွားသည့်အခါ၊ ကွာရှင်းပြတ်စဲသည့်အခါ၊ တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှလက်ထပ်ဖူးခြင်းမရှိသူ၊ ခင်ပွန်းဖြစ်သူ မသန်မစွမ်းသို့မဟုတ် နာမကျန်းဖြစ်သည့်အခါ သို့မဟုတ် အချိန်ကာလကြာရှည်စွာ အခြားတွင်သွားရောက် အလုပ်လုပ်ကိုင်သည့်အခါ ထိုအမျိုးသမီးကို အိမ်ထောင်ဦးစီးဟု သတ်မှတ်ကြသည်။ သို့ရာတွင် ကျေးရွာအတွင်း နေထိုင်သူအချို့သည် ထိုသို့သောအမျိုးသမီးအားလုံးကို အိမ်ထောင် ဦးစီးများအဖြစ် စဉ်းစားခြင်းမရှိသည်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ဥပမာ အသက်အရွယ်ကြီးပြီဖြစ်သည့် မုဆိုးမများသည် သူမတို့၏ အရွယ်ရောက်သည့်ကလေးများ သို့မဟုတ် တိုးချဲ့မိသားစုနှင့်နေထိုင် လေ့ရှိကြရာ သူတို့အားရပ်ရွာအတွင်းရှိအခြားသူများက အိမ်ထောင်ဦးစီးအဖြစ် မသတ်မှတ်ခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ထို့အတူ ငယ်ရွယ်သူ မုဆိုးမများသည်လည်း နောက်အိမ်ထောင်ပြု သည့်အခါ ၎င်းတို့၏နောက်ခင်ပွန်းက အိမ်ထောင်ဦးစီးဖြစ်လာသည်။

အမျိုးသမီးဦးစီးသည့်အိမ်ထောင်များသည် မြေယာများကို အမျိုးသားဦးစီးသည့်အိမ်ထောင်များကဲ့သို့ပင် အသုံးပြုလေ့ရှိသော်လည်း အမျိုးသမီးဦးစီးသည့်အိမ်ထောင်များသည် ကာယလုပ်အားအကူအညီအချို့လိုအပ်သောကြောင့် စိုက်ပျိုးရေးတွင် ပိုမိုအခက်အခဲ ရှိကြောင်း စစ်တမ်းဖြေဆိုသူများက ပြောကြားကြသည်။ အမျိုးသမီးဦးစီးသည့်အိမ်ထောင်များတွင် ထိုတာဝန်များကိုယူမည့် အမျိုးသား အိမ်ထောင်စုဝင်ရှိပါက သို့မဟုတ် အလုပ်သမားငါးရမ်းရန် ငွေကြေးပြည့်စုံပါက ပြေလည်ကြပါသည်။ အမျိုးသမီးဦးစီးသည့် အိမ်ထောင် များသည် မိမိတို့ပိုင်မြေအတွက် ကိုယ်တိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်ပြီး ၎င်းတို့အားအကူအညီပေးနေသည့် အမျိုးသား ဆွေမျိုးသားချင်းများနှင့် တိုင်ပင်ကောင်းတိုင်ပင်မည်ဖြစ်သော်လည်း မိသားစုဝင်အတွင်းမှ အမျိုးသားများနှင့် တိုင်ပင်ရန်မလိုကြောင်းဖြေဆို သူများက ပြောကြားကြပါသည်။

၄-၃ မြေယာအခွင့်အရေးများအပေါ် ကျား-မ ရှုထောင့်ကွဲပြားမှု

၄-၃-၁ မြေယာအခွင့်အရေးများအား ခြုံငုံသုံးသပ်ခြင်း

မြေယာအမျိုးအစား တစ်ခုစီတိုင်း စီမံခန့်ခွဲခွင့်နှင့် ပိုင်ဆိုင်ခွင့်တို့သည် ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေအမျိုးမျိုး အပေါ်တွင် မူတည်နေသည်။ ဖြေဆိုသူများ၏ အပြောအရ ရွာမြေကို မိသားစုအတွင်းအမွေဆက်ခံခွင့်ရှိသည့် အိမ်ထောင်စုအဆင့်အတွက်များအဖြစ် ပိုင်းခြားနိုင်သော်လည်း ထိုမြေယာကို ကျေးရွာကသာ ပိုင်ဆိုင်သည်ဟု နောက်ဆုံးသတ်မှတ်ပါသည်။ နေထိုင်သူများသည် ရွာမြေအား ပိုင်ဆိုင်ခွင့် လက်မှတ် ကိုင်ဆောင်ထားခြင်းမရှိသကဲ့သို့ ပြန်လည်ရောင်းချခွင့်လည်း မရှိပါ။ ဖြေဆိုသူများက တောင်ယာ၊ သစ်တောမြေနှင့် စားကျက်မြေများအားလည်း ကျေးရွာက ဘုံပိုင်ဆိုင်သည်ဟု ယူဆကြပါသည်။

စိုက်ပျိုးရေးအဖြစ် အသုံးပြုသည့်မြေကို အိမ်ထောင်စုများက ပိုင်ဆိုင်ကြပါသည်။² ဤကျေးရွာအုပ်စုတွင် စိုက်ပျိုးမြေအမျိုးအစား နှစ်မျိုးရှိပါသည်။ စိုက်ပျိုးမြေအများစုမှာ ဆန်စပါးစိုက်ပျိုးသည့် လယ်မြေများ ဖြစ်ပါသည်။ ဥယျာဉ်ခြံမြေသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ဆန်စပါးစိုက်ပျိုးသည့် လယ်မြေနှင့် ကပ်လျက်တည်ရှိပြီး ယင်းတို့ကို ဆန်စပါးထက် အခြားသီးနှံစိုက်ပျိုးရန် အသုံးပြုကြပါသည်။ စမ်းကြိုး၊ ဘန်ဘွေးကုန်းနှင့် ရွေးကုန်းကျေးရွာများမှ လယ်မြေ ပိုင်ဆိုင်သူများအနက် ၃ ပုံ ၁ ပုံတို့သည် ဥယျာဉ်ခြံမြေ ပိုင်ဆိုင်ကြပါသည်။

¹ ၂၀၀၉-၂၀၁၀ ခုနှစ် အိမ်ထောင်စုနေထိုင်မှုအခြေအနေစစ်တမ်းပေါင်းချုပ်အရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျေးလက်အိမ်ထောင်စုများ၏ ၁၈.၇ % သည် အမျိုးသမီးဦးစီးသည့် အိမ်ထောင်များဖြစ်ကြပြီး ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးအနောက်ပိုင်းရှိ ကျေးလက်ဒေသမှ အိမ်ထောင်စုများ၏ ၁၆.၂ % သည် အမျိုးသမီးများက ဦးစီးကြသည် (UNDP 2011)

² မြေယာအားစိုက်ပျိုးမြေအဖြစ် တရားဝင်သတ်မှတ်ထားပါက ၂၀၁၂ ခုနှစ် လယ်ယာမြေဥပဒေအောက်တွင်ရှိပြီး ဤဥပဒေအရ ထိုမြေကို မိသားစုများက ပိုင်ဆိုင်ပြီး အိမ်ထောင်စုစာရင်းကိုပူးတွဲတင်ပြလျက် အိမ်ထောင်ဦးစီး၏အမည်ဖြင့် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ရှိပါသည်။ အကယ်၍ မြေအား စိုက်ပျိုးမြေအတန်းအစား သတ်မှတ်ထားခြင်းမဟုတ်ဘဲ စိုက်ပျိုးရေးတွင် အသုံးပြုနေပါက ထိုလယ်ယာမြေဥပဒေအောက်တွင်မရှိသော်လည်း အိမ်ထောင်စုများက ပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် အသုံးချခွင့် ရှိနေဆဲပင် ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ် လယ်ယာမြေဥပဒေအရ စိုက်ပျိုးမြေအဖြစ်တရားဝင် သတ်မှတ်ထားသည့် မြေအားလုံးသည် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ရှိပြီး မြေအသုံးချခွင့်လက်မှတ် (LUC သို့မဟုတ် ပုံစံ-၇) ထုတ်ယူခွင့်ရှိသည်။ သို့ရာတွင် လက်တွေ့၌ ကွင်းမြေပုံတွင် ပါဝင်သည့် လယ်မြေအတွက်သာ မြေအသုံးချခွင့်လက်မှတ် LUC ကိုရရှိကြသည်။^၃ ဤစီမံကိန်းအစတွင် ကွင်းမြေပုံအတွင်းမပါရှိသေးသည့် စိုက်ပျိုးမြေများ (အချို့သောလယ်ကွင်းများနှင့် ဥယျာဉ်ခြံမြေများအပါအဝင်) အတွက် ရွာသားများသည် ပုံစံ ၇ မရရှိကြသေးပါ။ ဤမြေအတွက် ပုံစံ ၇ အစား အခွန်ထမ်းပြေစာများသာ ရှိထားကြပြီး ထိုအခွန်ထမ်းပြေစာမှာ မြေကို ပိုင်ဆိုင်ကြောင်းအထောက်အထားဖြစ်သည်ဟု ရွာသားများက ယူဆထားကြပါသည်။^၄

စမ်းကြီး၊ ဘန့်ဘွေးကုန်းနှင့် ရွှေကုန်းကျေးရွာများတွင် ရွာသားအများစုသည် စိုက်ပျိုးမြေမရှိကြပါ။ ဖြေဆိုသူများက ထိုကျေးရွာများတွင် နေထိုင်သူများအနက် ၂၅ % ထက်နည်းသောသူများသာ ပုံစံ ၇ ရှိကြသည်ဟု ဆိုကြပါသည်။ ဟိန်းကျေးရွာ တွင် အိမ်ထောင်စု ၅၀% မှ ၆၀% ခန့်သည် လယ်မြေအသုံးချခွင့် ပုံစံ ၇ ရှိကြပါသည်။ ထိုသူများအနက်မှ ပုံစံ ၇ အများစုသည် အမျိုးသားများ၏ အမည်ပေါက် ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် လယ်ယာမြေဥပဒေအရ ပုံစံ ၇ ကို လူတစ်ဦးတည်း၏အမည်ဖြင့်သာ ထုတ်ပေးပါသည်။ ထိုသူမှာ အိမ်ထောင်ဦးစီးဖြစ်ပြီး အမျိုးသား ဖြစ်လေ့ရှိပါသည်။ အမျိုးသမီးအမည်ဖြင့် ထုတ်ပေးထားသည့် LUC အနည်းငယ်သည် အမျိုးသမီး ဦးစီးသည့် အိမ်ထောင်စုများအတွက် ဖြစ်ပါသည်။

ကျေးရွာအားလုံးတို့တွင် မှတ်ပုံတင်လုပ်ငန်းစဉ်ကို လုပ်ဆောင်ပေးသူမှာ ကျေးရွာခေါင်းဆောင် ဖြစ်ပါသည်။ ဦးတည်အုပ်စု ဆွေးနွေးပွဲတွင် ပါဝင်သော အမျိုးသမီးများက ကျေးရွာခေါင်းဆောင်သည် မိသားစုအတွင်းမှ အမျိုးသားများထံသို့ လာရောက်ကာ ပုံစံ ၇ အတွက် အချက်အလက်များကို ကောက်ခံသည်ဟု ဖြေကြားကြပါသည်။ ပုံစံ ၇ ရှိသည့် အိမ်ထောင်စုများမှ အမျိုးသမီးများသည် လိုအပ် ချက်များနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်ကြာချိန်နှင့် (၂ လမှ ၆ လအတွင်း ကြာကြောင်း၎င်းတို့က ပြောကြားပါသည်) ပတ်သက်၍ ဗဟုသုတအနည်းငယ်ရှိသည့်တိုင် မိသားစုအတွင်းရှိ အမျိုးသမီးများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ထိုမြေယာ မှတ်ပုံတင်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်လေ့မရှိပါ။ ပုံစံ ၇ မရှိသည့် အိမ်ထောင်စုများမှ အမျိုးသမီးများမှာမူ ထိုပုံစံအကြောင်း ကိုသော်၎င်း၊ ထိုပုံစံရရှိအောင်မည်သို့ လုပ်ဆောင်ရမည်ကို လည်းကောင်း သိရှိနားလည်မှု နည်းပါးကြပါသည်။

စမ်းကြီးကျေးရွာရှိ စိုက်ပျိုးမြေ
ဓာတ်ပုံ - လော်ရာ အက်ရှိဘက် / လန်ဒန်ဆာ

ပုံစံ ၇ ပေါ်တွင် အမည်ပြောင်းခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ပတ်သက်၍ ယခင်နှစ်ကစကာ ပိုမို သိရှိနားလည်လာကြောင်း အမျိုးသမီးအချို့က ဖြေကြားပါသည်။ ယခင်က အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ ခင်ပွန်းသေဆုံးသွားပါက ပုံစံ ၇ တွင် အမည်ပြောင်း၍ရကြောင်း ၎င်းတို့မသိရှိခဲ့ကြပါ။ ယခုအခါ ပုံစံ ၇ ပေါ်တွင် အမည်ပြောင်းသည့်အခါ ဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို သိရှိလာကြောင်း ဘန့်ဘွေးကုန်းကျေးရွာနှင့် ရွှေကုန်းကျေးရွာတို့မှ အမျိုးသမီးများက ပြောကြားပါသည်။ ရွှေကုန်းကျေးရွာမှ အမျိုးသမီးတစ်ဦးက ၎င်း၏ခင်ပွန်းဆုံးပါးသွားပြီးနောက် ထိုသို့ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်ဟုဆိုပါသည်။ အဓိက မေးခွန်းဖြေဆိုသူအမျိုးသားများက အချို့အမျိုးသမီးများသည် ပုံစံ ၇ တွင်မိမိအမည်ပါခြင်း၏အနေအထားကို မှားယွင်းစွာ နားလည်နေမှုများ ဖြစ်ကြောင်း၊ အချို့မိသားစုများတွင် ပုံစံ ၇ တွင် အမျိုးသမီး၏အမည်ကို တရားဝင် ပိုင်ဆိုင်သူအဖြစ် ဖော်ပြထားခြင်း မဟုတ်ဘဲ ထပ်တိုးအမည် (သို့) ထပ်ဆင့်ထောက်ခံချက် အဖြစ်သာ ထည့်သွင်းထားခြင်း ဖြစ်နေနိုင်ကြောင်း

^၃ ကွင်းမြေပုံများသည် ကွက်စိတ်မြေပုံများဖြစ်ပြီး လယ်ယာမြေကွက်နယ်နိမိတ်များကိုဖော်ပြထားသည်။ ကွင်းမြေပုံများကို စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဦးစီးဌာနက ထိန်းသိမ်း၍ နောက်ဆုံးရအချက်အလက်များပြောင်းလဲထည့်သွင်း လျှက်ရှိသည်။ ပုံစံ ၇ တစ်ခုစီသည် ကွင်းမြေပုံများပေါ်မှ လယ်ကွက်တစ်ကွက်အတွက် အကိုးအကားဖြစ်သည်။

^၄ မြေယာအခွန်ဆောင်ပြေစာများ အားလိုအပ်သည့်အချိန်တွင် ကာလအတိုင်းအတာတစ်ခုအတွက် မြေအသုံးချကြောင်း သက်သေအထောက်အထားဖြစ်သည် (ပုံစံ ၇ လျှောက်ထားရာတွင်၎င်း မြေယာအငြင်းပွားမှုများဖြေရှင်းရာတွင်၎င်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်)။ သို့ရာတွင် ယင်းသည် ရေရှည်အသုံးပြုခွင့်အတွက် အခိုင်အမာ အထောက်အထားတစ်ခုတော့မဟုတ်ပါ။

သတိပေး ပြောကြားသည်။ စမ်းကြီးကျေးရွာမှ အမျိုးသမီးများက သက်ကြီးရွယ်အိုအမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် မိမိခင်ပွန်းသေဆုံးသည့်အခါ ပုံစံ ၇ တွင် မိမိအမည်ဖြင့်ပြောင်းရမည့်အစား အရွယ်ရောက်နေသည့်သားဖြစ်သူ၏ အမည်ကိုသာပြောင်းလိမ့်မည် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။

ပုံစံ ၇ ကြောင့် ယခင်က မရရှိသည့် ဘဏ်ချေးငွေကို ရရှိနိုင်သဖြင့် အိမ်ထောင်စုအတွက် အသုံးဝင်သည်ဟု အမျိုးသမီးများက ယုံကြည်ကြပါသည်။ ငွေမချေးမီ သူတို့သည် မြေကို အပေါင် ပစ္စည်းအဖြစ်ထားရှိပြီး ဘဏ်က ပုံစံ ၇ ကို အကြွေးကျေ သည့် အထိ သိမ်းဆည်းထားပါသည်။ ယခုအချိန်တွင် မိသားစု တစ်စုသည် ငွေကြေးလိုအပ်သည့်အခါ အမျိုးသမီးအနေနှင့် ပုံစံ ၇ တွင် မိမိအမည်မပါရှိသဖြင့် ငွေချေးသည့်ကိစ္စတွင် ပါဝင်မည် မဟုတ်ပါ။ ပုံစံ ၇ တွင် မိမိတို့အမည်ပါရှိခြင်းဖြင့် အိမ်ထောင်ဦးစီး အမျိုးသားအပေးရောက်နေချိန်၊ နာမကျန်းဖြစ်နေသည့်အချိန်များတွင် ချေးငွေရရှိနိုင်ခြင်းအပါအဝင် မိမိတို့၏ မြေယာကိစ္စများကို ကိုယ်တိုင်ဆောင်ရွက်ခွင့် ရရှိမည်ဖြစ်သဖြင့် ပုံစံ ၇ တွင် မိမိတို့အမည် ထည့်သွင်းခြင်းသည် အပြုသဘောဆောင်သည့် တိုးတက်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု အမျိုးသမီးများက ဖြေကြားပါသည်။ စစ်တမ်းဖြေဆိုသူ အမျိုးသမီးများက မြေယာနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရောင်းချခြင်း၊ ငှားရမ်းခြင်း သို့မဟုတ် ပေါင်နှံခြင်း စသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ကြီးမားစွာချရမည့် ကိစ္စများတွင် ၎င်းတို့၏ခင်ပွန်းများသည် ၎င်းတို့နှင့် တိုင်ပင်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်သဖြင့် ပုံစံ ၇ တွင် ၎င်းတို့၏အမည်ထည့်သွင်းခြင်းက အိမ်ထောင်စုအတွင်း ၎င်းတို့၏ မြေယာ လုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်အာမခံချက်ကို ပိုမိုခိုင်မာလာစေခြင်း ရှိ-မရှိ အတပ်မပြောနိုင်ကြောင်း ဖြေကြားပါသည်။

အမျိုးသမီးသည် အိမ်ထောင်ဦးစီးမဟုတ်ပါက (အမျိုးသမီး၏အမည်ဖြင့်သာထားရှိရန် သို့မဟုတ် တစ်ဦးတည်းအမည်ထက် နှစ်ဦးလုံး အမည်ဖြင့်ထားရှိရန် မိသားစုများက တောင်းဆိုသည့်တိုင်) အစိုးရအရာရှိများက ပုံစံ ၇ တွင် အမျိုးသမီးအမည်ထည့်ရန် ငြင်းဆန်မည်လားဟု ဖြေဆိုသူများအတွင်း အမြင်ရောထွေးနေသည်။ အမျိုးသမီးတစ်ချို့တို့က ၎င်းတို့တောင်းဆိုလျှင် အစိုးရက ခွင့်ပြုလိမ့်မည်ဟု ထင်မြင်ယူဆကြပြီး ကျန်အမျိုးသမီးများက အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏အမည် ပေါင်းထည့်ရန် တောင်းဆိုသည့်အခါ DoALMS အနေနှင့် မည်သို့ဆောင်ရွက်မည်ကို မသေချာကြောင်းပြောဆိုပါသည်။

၄-၃-၂ မြေယာအခွင့်အရေးများ ရရှိရေးလမ်းကြောင်းများ

ဤကျေးရွာအုပ်စုတွင် အမျိုးသမီးများ (ယေဘုယျအားဖြင့် အိမ်ထောင်စုများ) သည် ဝယ်ယူခြင်း၊ အမွေဆက်ခံခြင်း၊ လက်ထပ်ခြင်း သို့မဟုတ် မြေအငှား ချထားခြင်း တို့ဖြင့် မြေယာအခွင့်အရေးများ ရရှိနိုင်သည်။ အစိုးရထံမှ မြေချပေးခြင်း၊ လက်ဆောင်အဖြစ်ပေးခြင်း ခံရသူ တစ်ဦးတစ်ယောက်ကိုမျှ ရွာသားများ မသိရှိကြပါ။ ရပ်သူရွာသားဖြစ်သူများသည် တောင်ယာမြေ၊ ကျေးရွာဘုံပိုင်သစ်တောစိုက်ခင်း၊ စားကျက်မြေများ အသုံးပြုခွင့်ကို ရရှိကြပြီး ထိုရွာတွင်မွေးဖွားခြင်း၊ လက်ထပ်ခြင်းနှင့် ရွာသို့ပြောင်းရွှေ့ နေထိုင်ခြင်းဖြင့် ရပ်သူရွာသားဖြစ်ခွင့် ရရှိပါသည်။

မြေဝယ်ယူခြင်း

၂၀၁၂ ခုနှစ် လယ်ယာမြေဥပဒေအရ ပုံစံ ၇ လက်ဝယ်ရှိသူသည် မြေယာအသုံးချခွင့်ကို ရောင်းချပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ပုံစံ ၇ များ မရရှိခင်ကလည်း မြေရောင်းချမှုများရှိခဲ့သော်လည်း တရားဥပဒေတွင် ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားသည့် ပုံစံဖြင့် ရောင်းချခြင်း မဟုတ်ပါ။ ထိုစဉ်က မြေရောင်းချခြင်း ကို ကျေးရွာလူကြီးရှေ့မှောက်တွင် အရောင်းအဝယ်စာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်း သို့မဟုတ် နှုတ်ကဝတ်ဖြင့် ဆောင်ရွက် ခြင်းဖြစ်သည်။ စမ်းကြီး၊ ဘန့်ဘွေးကုန်း နှင့် ရွေးကုန်းကျေးရွာများတွင် စစ်တမ်းဖြေဆိုသူများက ပုံစံ ၇ များစတင်ရရှိလာသည့် အချိန်ကစ၍ မြေရောင်းချမှုများ အကြိမ်ရေ ပိုမို စိတ်လာသည်ဟု ပြောကြားကြသည်။ ပြင်ပမှသူများအား မြေများပိုမိုရောင်းချလာခြင်းသည် ရပ်ရွာအတွင်းလက်ရှိမြေပမာဏထက် လက်ကျန်နည်းသွားသဖြင့် အနှုတ်သဘောဆောင်သည့် ဖြစ်စဉ်အဖြစ် စစ်တမ်း ဖြေဆိုသူများက ခံယူကြသည်။ ဟိန်းကျေးရွာ တွင် ရွာသားများသည် ပုံစံ ၇ ရှိသည့်မြေကို ဝယ်ယူ၊ ရောင်းချနိုင်သည်ကို နားလည်ကြသည်။ သို့ရာတွင် ထိုသို့ အရောင်းအဝယ်မရှိသေးဟု ဆိုပါသည်။ မြေအသုံးချခွင့်များ ရောင်းချရေး ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် မည်သူများ ပိုမို ပါဝင်ကြောင်း ထပ်မံသိရှိလိုပါက အပိုင်း ၄-၇ တွင် ကြည့်ပါ။

မြေယာအား အမွေဆက်ခံခြင်း

လယ်မြေနှင့် ဥယျာဉ်ခြံမြေအားလုံးကို အမွေဆက်ခံခွင့် ရှိပါသည်။ ထို့နည်းတူ ရွာမြေအတွင်းရှိ အိမ်ဝင်းများကိုလည်း အမွေဆက်ခံခွင့်ရှိသည်။ လူတစ်ဦးချင်းစီသည် မြေယာများကို မိမိတို့၏ မိဘများ သို့မဟုတ် အိမ်ထောင်ဘက်ထံမှ အမွေဆက်ခံ ကြသည်။

မြေယာကို သားသမီးများအား အမွေပေးသည့်အခါတွင် ရွာသားများအနေနှင့် မြေအား မည်သို့ခွဲဝေမည့်အပေါ် အမြင်အမျိုးမျိုး ရှိကြသည်။ စစ်တမ်းဖြေဆိုသူအများစုက မြေကို သားသမီးများအား အညီအမျှခွဲဝေပေးမည်ဟု ဖြေဆိုကြပြီး သားသမီးအချို့ လက်ထပ်ပြီး အိမ်ထောင်ခွဲထွက်သွားခြင်း၊ ရွာမှ အခြားသို့ပြောင်းရွှေ့သွားခြင်းတို့ ရှိလျှင်ပင် ထိုသို့စီစဉ်မည်ဟု ဆိုကြပါသည်။ ကျန်သူများက သားများသည် အိမ်ထောင်ဦးစီးများ ဖြစ်လာမည်ဖြစ်သောကြောင့် သမီးများထက် သားများအား မြေပမာဏ ပိုပေးလိုကြောင်း ဖြေဆိုကြပါသည်။ စစ်တမ်းဖြေဆိုသူတစ်ဦးက သူမ၏သားသည် မိသားစုကို ပိုမိုစောင့်ရှောက်ခဲ့သည်ဟု ယူဆသဖြင့် ထိုသားအား မြေပမာဏ ပိုပေးလိုသည်။ ဟိန်းကျူး ကျေးရွာတွင် စစ်တမ်းဖြေဆိုသူအချို့တို့က အထူးသဖြင့် မိသားစုအတွင်း ခွဲဝေပေးရန် မြေလုံလောက်စွာ မရှိသည့်အခါ မိမိတို့၏ သမီးများကို အမွေပိုမိုပေးလိုကြသည်။

အမွေပေးရန် ဝေခြမ်းမှုများ ပြုလုပ်ရာတွင် အချို့မိသားစုများသည် မြေယာကို ခွဲဝေပေးလိုကြပြီး အချို့တို့က မြေကိုရောင်းချကာ ရောင်းရငွေကိုခွဲဝေလိုသည်။ အချို့က နှစ်မျိုးလုံးပေါင်း၍ ဆောင်ရွက်ကြသည်။ ဓားမဦးချ လုပ်ကိုင်လာသည့်မြေများအတွက် မြေကွက်သည် မောင်နှမ တစ်ဦး (နောက်ဆုံးမှ အိမ်ထောင်ပြုသူဖြစ်လေ့ရှိသည်) ထံသို့ ရောက်သွားနိုင်ပြီး ထိုမောင်နှမသည် ကျန်မောင်နှမများအား ငွေပြန်အမ်းလေ့ရှိသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ မြေကွက်ကို မောင်နှမများ စုပေါင်းအမွေဆက်ခံကြပြီး ထိုမြေကွက်ထဲ တွင်ပင် အိမ်အသစ်ထပ်မံဆောက်လုပ် နေထိုင်ကြသည်။

တိုက်ရိုက်မေးမြန်းသည့်အခါတွင် အများစုက အကယ်၍ အိမ်ထောင်ဘက်သေဆုံးသွားပါက အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူသည် ဆုံးပါးသွားသည့်အိမ်ထောင်ဘက်၏မြေကို အလိုအလျောက် အမွေဆက်ခံရရှိလိမ့်မည်ဟု သဘောတူကြပါသည်။ သို့ရာတွင် ဖြစ်နိုင်ချေရှိသည့် အခြေအနေကို မေးမြန်းသည့်အခါတွင် အဖြေများသည် တစ်သမတ်တည်း မရှိလှဘဲ (အောက်ဖော်ပြပါ အပိုင်း ၄-၄ တွင် ဆွေးနွေးထားသည့်အတိုင်း) လက်တွေ့တွင် အမွေဆက်ခံသည့် ပုံစံသည် တိကျသည့်အခြေအနေပေါ် မူတည်သည်ဟု ပြောကြားပါသည်။

ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းအားဖြင့် မြေအသုံးပြုခွင့်

ရွာသူရွာသားများသည် မိမိတို့ရွာသူရွာသားအချင်းချင်းသော်၎င်း ရွာနီးချုပ်စပ်မှ တစ်ရွာသားအားလည်းကောင်း လက်ထပ်ကောင်း လက်ထပ်မည် ဖြစ်သည်။ ဤကျေးရွာအုပ်စုအတွင်းတွင် လျှောင်နောက်ဆံထုံးပါသည်လား၊ ဆံထုံးနောက်လျှောင်ပါသည်လား သတ်မှတ်ချက် မရှိပါ။ ယင်းအစား အများစုက လက်ထပ်စ ဇနီးမောင်နှံသည် မိသားစုအခြေအနေကိုလိုက်၍ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ကြသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ဥပမာ ခင်ပွန်း၏ မိသားစုတွင် မြေယာမြောက်များစွာရှိပြီး သားသမီးနည်းပါးကာ ဇနီး၏မိသားစုတွင် မြေယာအနည်းငယ်သာရှိပြီး သားသမီး များပါက ထိုဇနီးမောင်နှံသည် ခင်ပွန်း၏ ရွာသို့ပြောင်းရွှေ့နိုင်ချေရှိပါသည်။ သို့ရာတွင် ဇနီး၏မိသားစုတွင် မြေအရင်းအမြစ် ပိုမိုရရှိနိုင်ပါက သူတို့သည် ဇနီး၏မွေးရပ် ရွာသို့ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ဖွယ် ရှိပါသည်။

ဇနီးမောင်နှံ နှစ်ဦး လက်ထပ်သည့်အခါ လင်၊မယား နှစ်ဦးစလုံးသည် တစ်ဦး၏မြေကို တစ်ဦးက အသုံးပြုပိုင်ခွင့်ရှိကြသည်။ သို့ရာတွင် မြေအား ထိုနှစ်ဦးအနက် တစ်ဦး၏အမည်နှင့်သာ မှတ်ပုံတင်ထားပါက ယင်းမြေသည် ထိုသူ၏အမည်နှင့်သာ ဆက်ရှိနေမည် ဖြစ်ပါ သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် သူမ၏ သေဆုံးသွားသောမိဘထံမှ လယ်မြေတစ်ကွက်ကို အမွေဆက်ခံရပါက ထိုမြေ အသုံးချခွင့်လက်မှတ်ကို သူမအမည်ဖြင့်ပြောင်းလိုက်မည်ဖြစ်ပြီး ထို့နောက်မှ လက်ထပ်သည့်အခါတွင် ထိုမြေကွက်သည် သူမ၏အမည်နှင့်သာ ဆက်လက်ရှိနေမည်ဖြစ်ပြီး သူမ၏ခင်ပွန်းသည် လက်ထပ်ထားသည့်ကာလတစ်လျှောက် ထိုမြေကို အသုံးချခွင့်ရှိနေမည်ဖြစ်ကာ ဇနီးကအရင်သေဆုံးသွားပါက ထိုမြေကို အမွေဆက်ခံနိုင်ရန် အလားအလာရှိပါသည်။

မြေအငှားချထားခြင်း

ထိုကျေးရွာ လေးရွာစလုံးတွင် နေထိုင်သူများသည် မြေငှားရမ်းခွင့် သို့မဟုတ် သီးစားလုပ်ကိုင်လုပ်ကိုင်ခွင့်ရှိသည်။ အိမ်ထောင်စုများသည် လုပ်သားမလုံလောက်သည့်အခါ သို့မဟုတ် (များသောအားဖြင့် စိုက်ပျိုးမြေအနည်းငယ်ရှိသော အမျိုးသမီးဦးစီးသည့် အိမ်ထောင်စုများတွင် ဖြစ်လေ့ရှိသည့်) မြေအားလုံးကို ကိုယ်တိုင်ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးရန်

အခြားအရင်းအမြစ်များမရှိသည့်အခါ မြေကို အငါးချထားကြသည်။ စမ်းကြီးနှင့် ဟိန်းကျူး ကျေးရွာတို့တွင် သီးစားချထားခြင်းကို ပိုမိုလုပ်ဆောင်လေ့ရှိကြသည်။ ဘန့်ဘွေးကုန်းနှင့် ရွှေးကုန်းတို့တွင် သီးစားလုပ်ကိုင်သူ များအား ငွေဖြင့်ပေးချေလေ့ရှိသည်။ မြေအငါးချထားခြင်းကို အချိန်ကာလအားဖြင့် ၁ နှစ်မှ ၃ နှစ်အတွင်း ပြုလုပ်ကြသည်။ အချို့သော သဘောတူညီချက်များမှာ နှုတ်ဂတိဖြင့် ဆောင်ရွက်ကြခြင်းဖြစ်ပြီး အထူးသဖြင့် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အတွင်းသိ၊ အစင်းသိ အချင်းချင်းလုပ် ဆောင်ကြခြင်းဖြစ်ကာ အခြားသူများနှင့်မူ စာချုပ်စာတမ်းဖြင့် ချုပ်ဆို လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ဖြေဆိုသူများ၏ အပြောအရ အမျိုးသားဦးစီးသည့် အိမ်ထောင်စုများတွင် မြေအငါးချခြင်းကို လုပ်ဆောင်လေ့ရှိကြသည်။ အမျိုးသမီးဦးစီးသည့် အိမ်ထောင်စုများက မြေအငါးချ ထားသည်လည်းရှိပါသည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းတို့၏ သားကြီးများနှင့် အတူတစ်ကွ လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဖြေဆိုသူများက အမျိုးသမီးဦးစီးသည့် မိသားစုများတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် မြေကိုကိုယ်တိုင်ထွန်ယက်မှု မပြုနိုင်ခြင်း၊ လုပ်ငန်းကို ကိုယ်တိုင်မဦးစီးနိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် မြေကို ကိုယ်တိုင်အသုံးပြုခြင်း မရှိကြကြောင်း ပြောကြားကြသည်။

၄-၄ မြေပိုင်ဆိုင်ခွင့်အာမခံချက် နှင့် ထိခိုက်လွယ်မှုအပေါ် ကျား-မ ရှုထောင့်များ

အောက်ဖော်ပြပါ အပိုင်း ၄-၅-၂ တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ကျေးရွာတစ်ရွာတိုင်းစီသည် အစိုးရက ညှိနှိုင်းပေးသည့် မြေယာစာချုပ်များကြောင့် ပုဂ္ဂလိက စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများထံ မြေယာများကို ပေးလိုက်ရသဖြင့် မြေယာများ ဆုံးရှုံးကြရသည်။ အမျိုးသမီးများရော အမျိုးသားများကပါ ပြောဆိုကြသည်မှာ မိမိတို့၏မြေများအတွက် အာမခံချက်မရှိသကဲ့သို့ ခံစားနေရကြောင်းနှင့် အနာဂတ်တွင် ကုမ္ပဏီများအား မြေလုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးပါက မြေများထပ်မံဆုံးရှုံးရမည်ကို ကြောက်ရွံ့နေရကြောင်း ပြောကြားကြပါသည်။

ပြင်ပတွန်းအားများကြောင့် မြေယာအာမခံချက်မရှိဟု ရွာသူရွာသားများက ခံယူနေကြချိန်တွင် အိမ်ထောင်စုများအတွင်း မြေပိုင်ဆိုင်မှုအာမခံချက်သည် ကျား-မ ဖြစ်ခြင်းအပေါ်မူတည်ကွဲပြားမှုများကို လေ့လာရန် လည်း အရေးကြီးပါသည်။^၅ သုတေသန အဖွဲ့က ကျား-မကွဲပြားမှုကြောင့် မြေပိုင်ဆိုင်ခွင့် အာမခံချက်အပေါ် သက်ရောက်မှုဖြစ်စေမည့် အခြေအနေအချို့အကြောင်း ဖြေဆိုသူ များအား မေးမြန်းခဲ့ကြပါသည်။

လင်မယားကွာရှင်းပြတ်စဲခြင်း၊ ခွဲနေခြင်း သို့မဟုတ် စွန့်ပစ်ခဲ့ခြင်း ကိစ္စများကို မေးမြန်းသည့်အခါ အမျိုးသမီးများတွင် မြေယာနှင့် ပတ်သက်၍ မည်သို့ဖြစ်ပျက်မည်ကို ဖြေကြားရန် အတွေ့အကြုံ အနည်းငယ်သာရှိသည်။ လင်မယား ကွာရှင်းပြတ်စဲခြင်းသည် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထမရှိ၊ ဖြစ်ခဲ့လျှင်လည်း ယေဘုယျအားဖြင့် ရွာချင်းမတူသည့် လင်မယားအတွင်း ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ ကျန်အခြေအနေများတွင် လင်မယားခွဲခွာနေထိုင်သည့်အခါ ကျား-မ ဟူ၍မရှိဘဲ အခြားရွာမှ လာရောက်နေထိုင်သူက မိမိဇာတိမွေးရပ် ရွာသို့ ပြန်လည်နေထိုင်ကြသည်။ စစ်တမ်းဖြေဆိုသူများက ထိုသူသည် မိမိဇာတိရွာတွင် မြေယာအခွင့်အရေးကို မည်သည့်အခါကမျှ ရွာမှ ထွက်ခွာသွားခဲ့ခြင်းမရှိသကဲ့သို့ ရရှိနိုင်သည်ဟု ဆိုသည်။

သုတေသနအဖွဲ့က တစ်ရွာတည်းသားဇနီးမောင်နှံဖြစ်ပါက သို့မဟုတ် ကလေးရှိသော လင်မယားဖြစ်ပါက စသည့် ပိုမိုရှုပ်ထွေးသည့် အခြေအနေများအကြောင်း မေးမြန်းသည့်အခါ ဖြေဆိုသူများက မည်သို့ဖြစ်လာမည်ကို သေချာမသိပါ။ အချို့တို့က မြေကို ၅၀/၅၀ စီခွဲယူသင့်သည်ဟု ယူဆကြသည်။ ကျန်သူများက ထိုလင်မယားမည်သည့်မိသားစုထံမှ ထိုမြေကို ရရှိခဲ့သည့်အပေါ်တွင်လည်းကောင်း၊ မည်သူ့အမှားကြောင့် ကွဲရသည်ဆိုသည့်အချက်ပေါ် လည်းကောင်း မူတည်သည်ဟု ယူဆသည်။ အခြားသူများက ကလေးရှိသည့်အခြေအနေမျိုးတွင် အမျိုးသမီးများအား ဦးစားပေးကာ မြေပိုမိုပေးသင့်သည်ဟု ထင်မြင်သုံးသပ်သည်။

^၅ မြေယာလုပ်ကိုင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့် အာမခံချက်သည် အိမ်ထောင်မိသားစုများ၊ မြေယာပေါ်တွင်လုပ်ကိုင်နေသည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိပြီး ယင်းကြောင့်နေရပ်စွန့်ခွာရမည့်အလားအလာသည်လည်း ကျား-မ အပေါ်မူတည်၍ သက်ရောက်မှုရှိသည်ကို ထပ်မံလေ့လာဆန်းစစ်သင့်သော်လည်း ယင်းသည် ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင် မပါဝင်နိုင်သည့်ကိစ္စရပ်ဖြစ်သည်။

ဤဒေသတွင် သတို့သမီးက သတို့သားအား တင်တောင်းရသည့် ဓလေ့မရှိသဖြင့် အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် အိမ်ထောင်ဘက်တစ်ဦးက နောက်တစ်ဦးအား မင်္ဂလာလက်ဖွဲ့အဖြစ် ပစ္စည်းဥစ္စာတစ်ချို့ကို လက်ဆောင် ပေးရနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ တစ်ချို့တို့က စုံတွဲတစ်တွဲ လက်ထပ်သည့်အခါ ခင်ပွန်းသည်သည် သူပိုင်ဆိုင်သည့်မြေ ၅၀% ကို မယားအား လက်ဆောင်အဖြစ်ပေးပြီး ယင်းနောက် လင်မယားကွာရှင်း သည့်အခါ လင်သည် မိမိပိုင်သည့်တစ်ဝက်အပြင် ကျန်လက်ဆောင်ပေးထား သည့်မြေ ကို ၅၀/ ၅၀ စီခွဲဝေယူသည့်အခါ လင်သည် ၇၅% နှင့် မယားသည် ၂၅% ရရှိမည်ဟု ယူဆကြသည်။ ထိုလင်မယားအနက် တစ်ဦးတစ်ယောက် သို့မဟုတ် နှစ်ဦးစလုံး နောက်အိမ်ထောင်ပြုပါက ထိုမြေခွဲဝေမှုသည် ပိုမို ရှုပ်ထွေးသည်။

စမ်းကြီးကျေးရွာတွင် ရည်ညွှန်းအုပ်စုဆွေးနွေးခြင်း ဓာတ်ပုံ -
လော်ရာအက်ရှိဘက် / လန်ဒက်ဆာ

လင်မယားကွာရှင်းပြတ်စဲသူ သို့မဟုတ် မုဆိုးဖို၊ မုဆိုးမ၏ ဒုတိယအိမ်ထောင် မည်သို့ရရှိသင့်သည့်အပေါ် အမြင်များလည်း ကွဲပြားကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အကယ်၍ လင်မယား ကွာရှင်းပြီးနောက် ခင်ပွန်းသည် လင်မယားပိုင်ပစ္စည်းထက်ဝက်ကို (ပထမ မယားမိသားစုဘက်မှ ရရှိထားသည့်) ရယူပြီး ထပ်မံအိမ်ထောင်ပြုပါက သူ၏မြေကို နောက်ဇနီးအား ပေးခွင့်မရှိဘဲ ပထမအိမ်ထောင်မှ သားသမီးများကို ပေးသင့်သည်ဟု ဖြေဆိုသူများက ပြောကြားကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် အကယ်၍ ထိုမြေသည်ထိုလင်မယား၏ တစ်ကွက်တည်းသောမြေဖြစ်ပါက ခင်ပွန်းသေဆုံးသည့်အခါ ဒုတိယမယားသည် မည်သည့်အရာမျှ ရရှိလိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။ ထိုယောက်ျားသည် ဒုတိယဇနီးနှင့် ကလေးထပ်မံရရှိပါက ပထမအိမ်ထောင်မှရရှိသည့်မြေကို ဒုတိယဇနီးအား လွတ်လပ်စွာ ပေးပိုင်ခွင့်ရှိပါသည်။

အခြေအနေသည် ပိုမိုရှုပ်ထွေး နိုင်ပါသည်။ ခင်ပွန်းတွင် ပထမအိမ်ထောင်နှင့် ကလေးမရရှိပါက ပထမအိမ်ထောင်မှရရှိသည့်မြေကို ဒုတိယဇနီးအား လွတ်လပ်စွာ ပေးပိုင်ခွင့်ရှိပါသည်။

၄-၅ မြေအငြင်းပွားမှုများဆိုင်ရာ ကျား-မ ရှုထောင့်များ

၄-၅-၁ ကျေးရွာတွင်း မြေအငြင်းပွားမှုများ

ထိုကျေးရွာများအတွင်း မြေယာနှင့် ပတ်သက်သည့်အငြင်းပွားမှုသည် နှိုင်းယှဉ်လျှင် နည်းပါးသည်ဟုဆိုကြသည်။ အငြင်းပွားမှု ဖြစ်ပွားသည့်အခါ အိမ်နီးနားချင်း အချင်းချင်း မြေ နယ်နိမိတ် အငြင်းပွားမှုသာ ဖြစ်လေ့ရှိပြီး ထိုအငြင်းပွားမှုတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သူများသည် ကျေးရွာလူကြီးထံ အဆုံးအဖြတ် ခံယူလေ့ရှိသည်။ ထိုအငြင်းပွားမှု အမျိုးအစားများတွင် ပါဝင်သူများသည် ညှိနှိုင်း ၊ ဖြန်ဖြေပေးသူအဖြစ် ဆောင်ရွက်မည့် ကျေးရွာလူကြီးထံမှ အကူအညီဖြင့် တိုက်ရိုက်ညှိနှိုင်းရန် ကြိုးစားကြသည်။ ရွာသူရွာသားများသည် ကွဲနွားများ ကြောင့် သို့မဟုတ် ပြင်ပမှသူများ ကျေးရွာသစ်တောအတွင်း သစ်ခုတ်ရာမှ သီးနှံများ ပျက်စီးခြင်းမျိုးအပါအဝင် အခြားသော အမှုကိစ္စများအတွက်လည်း ကျေးရွာလူကြီးထံသို့ သွားရောက်ကြသည်။ အမျိုးသမီးများလည်း ပြဿနာများကြုံသည့်အခါ ကျေးရွာလူကြီးထံ သွားရောက်နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် အမျိုးသမီးများတွင် မြေယာနှင့် ပတ်သက်သည့် ပြဿနာ များရှိကြပြီး ၎င်းတို့သည် မိမိခင်ပွန်းနှင့်သော်လည်းကောင်း မိသားစုကိုယ်စား ခင်ပွန်းကသော် လည်းကောင်း ကျေးရွာလူကြီးထံသို့ သွားကြသည်။ မိသားစုများအတွင်း မြေယာအငြင်းပွားမှုအကြောင်း မေးမြန်းသည့်အခါ အမျိုးသမီးများက ထိုကျေးရွာများ အတွင်း ထိုကဲ့သို့သော အငြင်းပွားမှုများ ရှိသည်ဟု မကြားမိကြောင်းနှင့် ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်ပွားပါက ထိုပြဿနာကို ကျေးရွာလူကြီးထံတွင် ဖြေရှင်းနိုင်ကြောင်း ပြောကြား ကြပါသည်။

စမ်းကြီးကျေးရွာတွင် ရည်ညွှန်းအုပ်စုဆွေးနွေးခြင်း
ဓာတ်ပုံ - လော်ရာအက်ရှိဘက် / လန်ဒက်ဆာ

မြေယာနှင့်ပတ်သက်သည့် ပြဿနာများကို ကျေးရွာလူကြီးသည် စိုက်ပျိုးမြေစီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် စာရင်းအင်းဦးစီးဌာန၊ သစ်တောဦးစီးဌာန တို့မှ အရာရှိများနှင့် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ပေးလေ့ရှိသော်လည်း ရွာသူရွာသားများသည် ထိုဦးစီးဌာနများသို့ တစ်ခါတစ်ရံ တိုက်ရိုက် တင်ပြနိုင်ကြောင်း ဖြေဆိုသူများက ပြောကြားကြပါသည်။

အမျိုးသမီးများသည် မကြာမီနှစ်များက တရားရုံးအထိ ရောက်ခဲ့သည့် အငြင်းပွားမှုတစ်ခု ဖြစ်ပွားခဲ့ကြောင်းက သိရှိထားကြကာ ယင်းအမှုမှာ အမွေဆိုင်ကိစ္စဖြစ်ပြီး သမီးတစ်ဦးက ကွယ်လွန်သူမိဘများ၏မြေကို ကျန်မောင်နှမများ၏ သဘောတူညီချက်မရရှိဘဲ ရောင်းချရန် ကြိုးစားခဲ့သည့် အမှုဖြစ်သည်။ အမှုတစ်ခုကို တရားရုံးသို့သွားရောက်တိုင်ကြားခြင်းသည် ခရီးအကွာအဝေး (တရားရုံးသည် မင်းလှ မြို့နယ်အတွင်းရှိပြီး ၁၀ မိုင်ခန့်ဝေးပါသည်)၊ ကုန်ကျစရိတ် နှင့် အချိန် (တရားရုံးမှတစ်ဆင့် ဖြေရှင်းခြင်းသည် လပေါင်းများစွာ၊ နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာမြင့်နိုင်ပါသည်) အခက်အခဲတို့ကြောင့် လုပ်လေ့လုပ်ထ မရှိလှပါ။

၄-၅-၂ မြေယာပေါ်တွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ခြင်းများ

မကြာခင်နှစ်များအတွင်း ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့် အဓိကမြေယာပြဿနာများမှာ ၎င်းတို့စားကျက်မြေ၊ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာ၊ သစ်တော စိုက်ခင်း နှင့် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ ရှာဖွေခြင်း တို့အတွက် ကာလကြာရှည်စွာအသုံးပြုခဲ့သည့် မြေပမာဏ ကြီးမားစွာ ဆုံးရှုံးခဲ့ ရခြင်းဖြစ်ကြောင်း ရွာသူရွာသားများက အစီရင်ခံကြပါသည်။ လွန်ခဲ့သော ၁၀နှစ်ကျော်အတွင်း ထိုကျေးရွာ လေး ရွာတွင် ကုမ္ပဏီများက ကျွန်း၊ သရက် နှင့် သီဟိုဠ်ပင်များစိုက်ပျိုးခြင်း နှင့်အခြား ပစ္စည်းများ ထုတ်ယူခြင်း တို့ကြောင့် မြေဧက ၁၀၀၀ နှင့်အထက် ဆုံးရှုံးခဲ့ကြသည်။ ကျေးရွာသားအများစုသည် ထိုမြေကို မည်သည့်လုပ်ထုံးလုပ်နည်း နှင့် လွှဲပြောင်းပေးခဲ့သည်ကို လည်းကောင်း၊ မည်သူမှန်း မသိသူတစ်ဦးက ရောင်းချခဲ့ခြင်းလား၊ အစိုးရက ထိုမြေကို မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်းများ စီမံခန့်ခွဲရေး ဥပဒေနှင့်အညီ ကုမ္ပဏီများထံသို့ နှစ် ၃၀ အသုံးပြုခွင့်ချထားပေးခြင်းလား ဆိုသည်ကို လည်းကောင်း မသိရှိကြပါ။ ထိုမြေသိမ်းဆည်းမှုအတွက် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခဲ့ခြင်း၊ သဘောတူညီချက် တောင်းခံခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ၎င်းတို့မပါဝင်ခဲ့ကြောင်းနှင့် လျော်ကြေးများလည်း မရရှိခဲ့ကြောင်း ရွာသားများက ပြောပြခဲ့ကြပါသည်။

ထိုသို့မြေအားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအား လွှဲပြောင်း လုပ်ကိုင်စေခြင်း ပေါ်ပေါက်ပါက ရွာသားများသည် ယခင်က ၎င်းတို့အသုံးပြုခဲ့ကြသည့်မြေများသို့ ဝင်ရောက်ခွင့် မရှိတော့ပါ။ စမ်းကြိုး၊ ဘန်ဘွေးကုန်းနှင့် ရွေးကုန်းကျေးရွာများတွင် နေထိုင်သူများအတွက် ယခင်က တောင်ယာစိုက်ပျိုးရေး (ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာနှင့် သစ်တောတွင်း သီးပင်စားပင်နှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်များကို အသေးစားစိုက်ပျိုးသည့် သစ်တောစိုက်ခင်းများ ပါဝင်ပါသည်) အဖြစ် အသုံးပြုခဲ့သည့် မြေအားလုံးနီးပါးကို မရရှိနိုင်တော့သဖြင့် ထိုကျေးရွာများတွင် မြေယာမဲ့လူဦးရေ များစွာ ပေါ်ပေါက်လာပါသည်။ ဟိန်းကျူး ကျေးရွာတွင် တောင်ယာစိုက်ပျိုးရေးအတွက် မြေအချို့ (၆၀ မှ ၇၀ ဧကခန့်) ရရှိနိုင်ဆဲဖြစ်သော်လည်း ယင်းသည် ကြီးမားစွာ ကွယ်ပျောက်လျက် ရှိပါသည်။ ရွာသူရွာသားများ ၊ အမျိုးသမီးရော အမျိုးသားများပါ ထိုမြေပေါ်တွင် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာ စိုက်ပျိုးခွင့် မရရှိတော့သဖြင့် ထိုမြေသိမ်းမှုကြောင့် စီးပွားရေးဆုံးရှုံးမှု ရင်ဆိုင်ကြသည်ဟု စစ်တမ်းဖြေဆိုသူများက ပြောကြားကြပါသည်။

ထို့အပြင် မြေအားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်မှုတွင် စမ်းကြိုး၊ ဘန်ဘွေးကုန်း နှင့် ရွေးကုန်းကျေးရွာသားများ စားကျက်မြေအဖြစ်၊ ထင်းခွေရန်နှင့် NTFP များထုတ်ယူရန် အသုံးပြုခဲ့ကြသည့် မြေများ ပါဝင်ခဲ့သည်။ စားကျက်မြေများ ဆုံးရှုံးရသည့်အတွက် ရွာသူရွာသားများတွင် မိမိတို့၏ ကျွဲ၊ နွား တိရစ္ဆာန်များအား ကျွေးမွေးရန် အစားအစာ လုံလောက်စွာ မရရှိပါ။ အချို့ကိစ္စများတွင် ကျွဲ၊ နွားများသည် သိမ်းဆည်းမြေ သို့မဟုတ် အခြားရွာသားများ ပိုင်ဆိုင်သည့်မြေများသို့ ဝင်ရောက်မိသည့်အခါ ကျွဲ၊ နွားများ ဒဏ်ရာရရှိခြင်း သို့မဟုတ် ပြန်ရွေးသည့်အထိ ဖမ်းဆီးထားခြင်းတို့ ကြုံတွေ့ရပါသည်။

သစ်တောမြေအတွင်း ဝင်ရောက်ခွင့်မရရှိခြင်းသည် အထူးသဖြင့် ထင်းခွေရန်နှင့် မိသားစုအပိုဝင်ငွေရရှိရန် NTFP များ ထုတ်ယူ ရောင်းချရန် တာဝန်ရှိသည့် အမျိုးသမီးများအတွက် အခက်အခဲဖြစ်စေပါသည်။ ဥပမာ ဘန်ဘွေးကုန်းကျေးရွာမှ အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့ထင်းခွေနေကြဖြစ်သည့် ကျေးရွာလူထုဘုံပိုင် သစ်တောများသို့ လုံးဝဝင်ရောက်ခွင့် မရှိတော့ပါ။ အမျိုးသမီးများ ယခုသွားရောက် ထင်းခွေနိုင်သည့် အခြားသစ်တော (ထိုသစ်တောကို မည်သူကပိုင်ဆိုင်ကြောင်း မသေချာသော်လည်း) တစ်ခု ရှိပါသည်။ သို့သော် ယင်းသည် အနည်းဆုံး ၂ မိုင်ကွာဝေးပြီး တောဆင်ရိုင်းများနှင့် အခြားသော တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များ ရှိသည့်အတွက် အန္တရာယ် များပါသည်။ အမျိုးသမီးများသည် ထိုနေရာသို့ တစ်ဦးတည်းသွားရောက်ရန်

အဆင်မပြေသည့်အတွက် အုပ်စုလိုက်သွားရန် စီစဉ် ကြရသည်။ စမ်းကြီးကျေးရွာတွင် မြေယာဆုံးရှုံးမှုကြောင့် အမျိုးသမီးများအနေနှင့် နွေရာသီတွင် ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့် ဝါးများရှာဖွေကာ မိသားစု အပိုဝင်ငွေရှာပေးနိုင်စွမ်းကို လျော့ကျစေပါသည်။ ယင်းကြောင့် မိသားစုတွင် ကလေးများ၏ပညာရေးအတွက် အသုံးပြုရမည့် ငွေနည်းပါးသွားကာ နွေရာသီတွင် အမျိုးသားများသည် အခြားသို့ပို့မိ သွားရောက်အလုပ်လုပ်ကိုင်ကြရသည်ကိုဆိုလိုသည်ဟု အမျိုးသမီးများက အစီရင်ခံကြပါသည်။

မြေပေါ်တွင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်မှု ဖြစ်ပေါ်သည့်အတွက် ပြည်သူတို့က ကျေးရွာခေါင်းဆောင်များနှင့် ကျေးရွာအုပ်စု အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများထံ တိုင်ကြားကြသော်လည်း ကျေးရွာခေါင်းဆောင်များအား ဘာလုပ်ရမည်၊ မည်သို့ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရမည်ကို အနည်းငယ်သာ ညွှန်ကြားထားခြင်း၊ လမ်းညွှန်ချက်လုံးဝမရှိခြင်းတို့ကြောင့် သူတို့သည်လည်း မြေသိမ်းဆည်းမှုကို ဖြေရှင်းပေးရန် မည်သည့်အရာမျှ လုပ်ဆောင် ပေးနိုင်ခြင်းမရှိပါ။ ကျေးရွာလူကြီးနှစ်ဦးက ၎င်းတို့သည် ထိုကိစ္စကို တရားရုံးသို့တိုင်ကြားပေးလိုသော်လည်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် မည်သို့စတင်လုပ်ဆောင်ရမည်ကို မသိရှိကြကြောင်း ပြောကြားပါသည်။

ဟိန်းကျူးကျေးရွာ မြေပေါ်တွင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်မှုတွင် ရွာသူရွာသားများ ဆန်စပါးစိုက်ပျိုးနေသည့် လယ်ကွင်းများနှင့် တောင်ယာအဖြစ်အသုံးပြုနေသည့် တောင်စောင်းများမှ သစ်တောမြေများ ပါဝင်ခဲ့သည်။ ရွာသူရွာသားများသည် ကျေးရွာလူကြီးမှတစ်ဆင့် သစ်တောဦးစီးဌာနသို့ စုပေါင်း တိုင်ကြားခဲ့ရာ ချက်ချင်းနီးပါး ပြန်လည်ပေးအပ်ခဲ့ပါသည်။

၄-၆ လယ်ယာမဲ့ဖြစ်ခြင်းဆိုင်ရာ ကျား-မ ရှုထောင့်^၆

ရွေးကုန်းကျေးရွာအုပ်စုတွင် လယ်ယာမဲ့ဖြစ်မှုအဆင့် မြင့်မားပါသည်။ စမ်းကြီး၊ ဘန်ဘွေးကုန်း၊ ရွေးကုန်း ကျေးရွာများတွင် ကျေးရွာ လူဦးရေ ၇၅% နှင့် အထက်သည် လယ်ယာမဲ့များ ဖြစ်ကြသည်ဟု ဖြေဆိုသူများက ခန့်မှန်းခဲ့ကြသည်။ ထိုကျေးရွာ များတွင် လယ်ယာမဲ့ အများစုသည် ယခင်က စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ရန် တောင်ယာများတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိခဲ့ကြသော်လည်း လွန်ခဲ့သည့် ၁၀ နှစ်အတွင်း မြေသိမ်းဆည်းမှုများကြောင့် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ခွင့် ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။ အချို့တို့သည် ပုံစံ ၇ ရရှိပြီးနောက် အကြွေးဆပ်ရန် ရောင်းချသဖြင့် မြေမဲ့ယာမဲ့ ဖြစ်ကြရသည်။ ဟိန်းကျူး ကျေးရွာတွင် ရွာရှိအိမ်ထောင်စု အားလုံးနီးပါးသည် စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ရန် တောင်ယာမြေသို့ ဝင်ရောက်လုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိကြပြီး ရွာရှိအိမ်ထောင်စုသားစု ၅၀-၆၀% တို့သည် စပါးစိုက်လယ်ယာမြေ ပုံစံ ၇ ရှိကြသည်။ ဟိန်းကျူး ကျေးရွာတွင် စပါးစိုက်မြေရော တောင်ယာမြေပါ မရှိကြသည့် မိသားစု အနည်းငယ်သာရှိပြီး ထိုသူများမှာလည်း အများအားဖြင့် ရွာသို့ မကြာသေးမီကမှ လာရောက် အခြေချသော အပြင်လူများ ဖြစ်ကြပါသည်။ (လွန်ခဲ့သော နှစ် ၂၀ အတွင်း ရွှေ့ပြောင်းလာပြီး တောင်ယာရှင်းလင်းရန် မိသားစုအင်အား မတောင့်တင်းသော ဗမာလူမျိုးများထဲမှ ဖြစ်သည်။) မိသားစုတစ်စုသည် လယ်ယာမဲ့ ဖြစ်သွားသည့်အခါ သူတို့သည် ရွာထဲတွင် ဆက်လက် နေလေ့ရှိပြီး အနည်းငယ်သာ အခြားအရပ်သို့ ပြောင်းရွှေ့သွားကြသည်။

စစ်တမ်းဖြေဆိုသူများ၏ အပြောအရ အမျိုးသမီးဦးစီးသည့် အိမ်ထောင်စုများသည် လယ်ယာမဲ့များ ဖြစ်သွားလေ့ရှိသည်ဟု သိရသည်။ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများအတွက် တစ်ရာသီပြီးတစ်ရာသီ မြေများကို ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းရန် လုပ်အားအခရင်းအမြစ်မရှိကြသော ကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းစိုက်ပျိုးရေးအတွက် တောင်ယာမြေရရှိရန် ခက်ခဲသည်။

လယ်ယာမဲ့ အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများသည် လယ်ယာစိုက်ပျိုးသည့်ကာလတွင် အခစားအဖြစ် လုပ်ကိုင်ကြကြောင်း စစ်တမ်းဖြေဆိုသူများက ပြောကြားပါသည်။ ထိုအခစားလုပ်ကိုင်၍ ရရှိသောအခကြေးငွေသည် မိသားစုတစ်စုအား တစ်နှစ်ပတ်လုံး ကျွေးမွေးရန် လုံလောက်မှု မရှိပါ။ အချို့ လယ်ယာမဲ့မိသားစုများသည် လယ်မြေ သို့မဟုတ် ဥယျာဉ်ခြံမြေ များအား ငှားရမ်း၍သော်၎င်း သီးစားအဖြစ်သော်၎င်း လုပ်ကိုင်ကြသည်။ လယ်ယာမဲ့မိသားစုများသည် မိသားစုများကို

^၆ ဤလေ့လာသုံးသပ်ချက်၏ရည်ရွယ်ချက်အတွက် စစ်တမ်းဖြေဆိုသူများ၏အဖြေအရ “မြေမဲ့ယာမဲ့ဖြစ်ခြင်း” ဆိုသည်မှာ စိုက်ပျိုးရန်အတွက် စိုက်ပျိုးမြေသော်၎င်း တောင်ယာမြေ၎င်း မရှိခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤကျေးရွာအုပ်စုအတွင်းရှိ အိမ်ထောင်စုအများစုသည် ကျေးရွာမြေအတွင်း စားမညီချ လုပ်ကိုင်လာခဲ့သည့်မြေများ ရှိကြသည်။

ထောက်ပံ့ရန် ဝါးခုတ်ခြင်း၊ မီးသွေးဖုတ်ခြင်း၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်ခုတ်ခြင်းနှင့် အခြားရနိုင်သော အစားအလုပ်များကို လုပ်ကိုင်ကြရသည်။

၄-၇ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရေးတွင် ပါဝင်ခွင့်ဆိုင်ရာ ကျား-မ ရှုထောင့်များ

၄-၇-၁ အိမ်ထောင်စုအတွင်း ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း

ထိုကျေးရွာ လေး ရွာစလုံးတွင် မည့်သည့်အပင်ကို စိုက်ပျိုးမည်၊ မည်သည့်အချိန်တွင်စိုက်ပျိုးမည်၊ မြေကိုရောင်းချမည်လား၊ ငှားရမ်းမည်လား စသည်ဖြင့် မြေယာနှင့်ပတ်သက်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်အများစုကို လင်၊မယားနှစ်ဦး အတူတစ်ကွ ချမှတ်ကြသည်ဟု စစ်တမ်းဖြေဆိုသူများ က ပြောကြားပါသည်။ အခင်စိုက်ပျိုးရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အကယ်၍လင်၊ မယားအကြား သဘောတူညီမှုမရှိပါက လင်ယောက်ျား၏ နောက်ဆုံး ဆုံးဖြတ်ချက်သည်အတည်ဖြစ်ကြောင်းနှင့် ထိုသို့လက်ခံရခြင်းမှာ လင်ယောက်ျားသည် ပိုမို ပင်ပန်းသော အလုပ်ကို လုပ်ကိုင်ရသောကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု ဖြေဆိုသူအများစုက ပြောကြသည်။

မြေရောင်းချရေး၊ အငှားချထားရေးတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ခင်ပွန်းသည် မိမိဇနီးအားတိုင်ပင်ရမည်ဟု အမျိုးသမီးအများစုက သဘောတူညီကြသည်။ သို့ရာတွင် အချို့သော ကိစ္စရပ်များတွင် ခင်ပွန်းသည် လွန်စွာဩဇာ ကြီးမားပါက ထိုဆုံးဖြတ်ချက်ကို ခင်ပွန်းကိုယ်တိုင်သာ ချမှတ်ရန်လည်း ၎င်းတို့ကသဘောတူညီကြသည်။ ထိုကဲ့သို့ တစ်ဘက်သတ်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အမျိုးသမီးများက ချမှတ်ရန် မလွယ်ကူပါ။ “အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုကဲ့သို့ အမျိုးသမီးတစ်ဦးတည်း ဆုံးဖြတ်ပါက မည်သူကမျှ ဝယ်ယူလိမ့်မည် မဟုတ်သည့်အတွက် ဖြစ်ပါသည်။” ပုံစံ ၇ သည် ခင်ပွန်း၏အမည်ဖြင့်သာ ရှိပါက မယားသည် ခင်ပွန်း၏ သဘောတူညီချက်မရှိဘဲ ရောင်းချရန် တရားဝင်အာဏာ မရှိသောကြောင့် ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းသည် အထူးသဖြင့်မှန်ကန်ပါသည်။

အမျိုးသမီးများက ဦးစီးသည့် အိမ်ထောင်များတွင် ဆွေမျိုးသားချင်းများထဲမှ အမျိုးသားများ၏ သဘောတူညီချက်မလိုဘဲ အမျိုးသမီးများကိုယ်တိုင် ထိုကဲ့သို့ဆုံးဖြတ်ချက်ချခွင့်ရှိသည်ဟု ဖြေဆိုသူများက သဘောတူကြပါသည်။ သို့ရာတွင် လက်တွေ့တွင် အချို့မိသားစုများက ထိုသို့ဆုံးဖြတ်ချက်ချရေးတွင် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုများ ရှိသည်ဟု ၎င်းတို့က ပြောကြားကြသည်။

၄-၇-၂ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းနှင့် ရပ်ရွာဆွေးနွေးပွဲတွင် ပါဝင်ခြင်း

ရပ်ရွာအရေး ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်မှုသည် အကန့်အသတ်ရှိပါသည်။ အမျိုးသမီးအများစုက မိမိတို့သည် ရပ်ရေးရွာရေး ဆွေးနွေးပွဲများတွင် လုံးဝပါဝင်ခွင့်မရသည်တော့ မဟုတ်ဘဲ (ဖိတ်ကြားခြင်းမခံရလျှင်ပင် “ကျွန်မတို့ နားထောင်ခွင့်ရှိသည်”) လမ်းခရီးတွင်လုံခြုံမှုမရှိခြင်း သို့မဟုတ် အိမ်မှုကိစ္စများမြှောင်လွန်းခြင်း တို့ကြောင့် အစည်းအဝေးတွင် ပါဝင်ရန် သို့မဟုတ် တက်ရောက်ရန် ဖိတ်ကြားခြင်းမခံရသည်သာ ဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားကြပါသည်။^၇ အစည်းအဝေးတွင် ပါဝင်ရန် ဖိတ်ကြားခံရသည့်တိုင်အောင် အမျိုးသမီးများသည် ထိုသို့လူထုရှေ့တွင် ပြောဆိုရန် သက်သောင့်သက်သာ မခံစားရပါ။ အမျိုးသမီးများ ပါဝင်မှု နည်းပါးခြင်း အကြောင်းများအနက် တစ်ချို့မှာ အမျိုးသမီးများသည် “ရှက်ရွံ့” ကြပြီး ပညာရည်နိမ့်ပါးသောကြောင့် (အထူး သဖြင့် သမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာ) လည်းကောင်း အမျိုးသားများသည် အိမ်စီးပွားရေးအတွက် ဦးစီးဦးဆောင်ပြုသောသူများ ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း အမျိုးသားများသည် ထိုအစည်းအဝေးမျိုးတွင် အိမ်ထောင်စုတစ်ခု လုံးကိုယ်စား ပြောဆိုကြခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဖြေဆိုသူများက ပြောကြားကြပါသည်။

အမျိုးသမီးများသည် ရပ်ရွာအတွင်း ခေါင်းဆောင်နေရာယူသည်မှာ ရှားပါးပါသည်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦး ကျေးရွာလူကြီး သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်ရေးမှူးဖြစ်ဖူးသည်ဟု မည်သူမျှ မကြားဘူးကြပါ။ အမျိုးသမီးတစ်ဦး ကျေးရွာခေါင်းဆောင် ဖြစ်လာပါက

^၇ အသွားအလာမရှိခြင်း၊ လုံခြုံရေးမရှိသည့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးမရှိခြင်းတို့က Heingyu တွင် အထူးသဖြင့်အတားအဆီးတစ်ခုဖြစ်နေသည်။ ကားလမ်းမကြီးမှ ၁ နာရီခန့် လမ်းလျှောက်ရပြီး မိုးရာတွင် မော်တော်ဆိုင်ကယ်များ အသုံးပြု၍မရပါ။ အထူးသဖြင့် ညအချိန်များတွင် စစ်တမ်းဖြေဆိုသူများ၏အပြောအရ ရွာမှထွက်၍ အစည်းအဝေးသွား ရောက်တက်ရောက်ရန်မှာ အမျိုးသမီးများအတွက် လုံခြုံမှု မရှိ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုမျှဝေးသောနေရာကို မှောင်မနေသည့်အချိန်အတွင် အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးတစ်ဦး အနည်းငယ်ပါသည့်အုပ်စု သို့မဟုတ် ဆွေမတော်မျိုးမစပ်သည့် အမျိုးသားအများအပြားနှင့် အမျိုးသမီးအနည်းငယ် သာပါဝင်သည့် အုပ်စုအတွင်း သွားလာရန်မှာ အမျိုးသမီး တစ်ဦးအတွက် အန္တရာယ်များပါသည်။

မည်သို့ဖြစ်လာမည်ဆိုသည့်အပေါ်တွင်လည်း အမြင် အမျိုးအမိုးရှိကြသည်။ အကယ်၍ အမျိုးသမီးတစ်ဦး ကျေးရွာခေါင်းဆောင် ဖြစ်လာပါက သူမစကားကို မည်သူမျှ နားထောင်လိမ့်မည်မဟုတ်ဟု အချို့က ယူဆပါသည်။ အခြားသူများက အမျိုးသားဖြစ်စေ၊ အမျိုးသမီးဖြစ်စေ တရားမျှတမှုရှိပါက အကြောင်းမဟုတ်ဟု ထင်မြင်ယူဆကြပါသည်။

ကျေးရွာများတွင် ဆယ်အိမ်လျှင်ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ဆယ်အိမ်မှူးတစ်ဦးကိုရွေးချယ်ကာ ကျေးရွာအုပ်စုအုပ်ချုပ်ရေးမှူးနှင့် ရပ်ရေး၊ရွာရေး ကိစ္စအဝဝ ဆွေးနွေးစေပါသည်။ မူအရ အမျိုးသားရော အမျိုးသမီးပါ ထိုတာဝန်ကို ယူနိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် လက်တွေ့တွင် အများစုမှာ အမျိုးသားများသာ ဖြစ်ကြပါသည်။ ထိုကျေးရွာ လေး ရွာမှစုစုပေါင်းကိုယ်စားလှယ် ၅၀ အနက် ဘန်သွေးကုန်း ကျေးရွာမှ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးသာလျှင် အမျိုးသမီးဖြစ်ပါသည်။

ကျား-မ ဆိုင်ရာလေ့လာဆန်းစစ်ချက်တွင် ပါဝင်သည့် အမျိုးသားအများစုက မူအားဖြင့် အဆင့်တိုင်းအတွက် ခေါင်းဆောင်နေရာတွင် အမျိုးသမီးများကို ပိုမိုမြင်တွေ့လိုကြောင်း ဖြေကြားကြပါသည်။ သို့ရာတွင် အမျိုးသမီးများ ခေါင်းဆောင်နေရာတွင်ပါဝင်ခွင့်ရရှိရေးမှာ အောက်ပါအတားအဆီးများရှိသည်ဟု အများက ပြောကြားကြပါသည်။ -

- အမျိုးသမီးများအနေနှင့် ရာထူးအာဏာဝင်ယူရန်မှာ “ထုံးစံ” မရှိသဖြင့်သူတို့သည် “ထိုသို့နေရာယူရန် အတွေးပင်မရှိ”။
- အမျိုးသားများသည် အိမ်ထောင်စုအဆင့်ဆုံးဖြတ်ချက်ချသူများ ဖြစ်သဖြင့် ၎င်းတို့သည် အမျိုးသမီးများအပါအဝင် အိမ်ထောင်စုအားလုံးရှိ လူအယောက်စီတိုင်းကို ကိုယ်စားပြုသည့် ရပ်ရွာခေါင်းဆောင်များအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်နိုင်သည် ဟု ကျေးရွာထဲမှ လူအချို့တို့က ယုံကြည်ကြပါသည်။
- အမျိုးသမီးများတွင် ပညာရည်နိမ့်ပါးသဖြင့် ၎င်းတို့သည် ထိုရာထူးများတွင် ထမ်းဆောင်ရန် “အရည်အချင်း မပြည့်မီပါ”။^၁
- ထိုသို့သော ရာထူးများတွင် ထိရောက်စွာ တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန်မှာ အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများနှင့်အတူရှိသည့်အချိန်တွင် “အရှက်ကြီး” ကာ “မိမိထင်မြင်ချက်ကို ဖော်ပြရန် ကြောက်ရွံ့” ကြသည်။
- အမျိုးသမီးများသည် ကာယအားဖြင့် သွားလာနိုင်စွမ်းအင်နိမ့်အသတ်ရှိပါသည်။ လမ်းများဆိုးသဖြင့် ရွာမှ အခြားနေရာသို့ သွားရောက်၍ အစည်းအဝေးများတက်ရောက်ရန်မှာ အမျိုးသမီးများအတွက် ခက်ခဲပါသည်။
- အမျိုးသားအုပ်စုတစ်စုအတွင်း အမျိုးသမီး တစ်ဦး၊ နှစ်ဦး တည်းသာ အချိန်ကြာကြာ လာရောက်ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ခြင်းမှာ “သင့်တော်မှု” ရှိမည်မဟုတ်ပါ။

အချို့ဖြေဆိုသူများက ဤသို့အမျိုးသမီးများ ခေါင်းဆောင်ရာထူးမယူသည့် လေ့လာသည့် အချိန်နှင့်အမျှ ပြောင်းလဲသွားနိုင်ပြီး မြို့ကြီးများတွင် ပြောင်းလဲပြီးဖြစ်နိုင်သော်လည်း ကျေးလက်ဒေသများတွင် ယင်းသို့ပြောင်းလဲရန် အဆင်သင့်မဖြစ်သေးဟု ယူဆကြပါသည်။

၄-၈ ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိရေးတွင် ကျား-မအလိုက် ရှုထောင့်များ

ရွေးကုန်း ကျေးရွာအုပ်စုတွင် နေထိုင်သူများသည် ဒေသအတွင်း လယ်ယာထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်ရေးအတွက် အထောက်အကူဖြစ်မည့် ဝန်ဆောင်မှုများရရှိမှု အလွန်နည်းပါးသည်။

၄-၈-၁ ငွေကြေးဝန်ဆောင်မှု ရရှိခြင်း

ယေဘုယျအားဖြင့် ကျေးရွာအုပ်စုအတွင်းရှိ အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများတွင် ဘဏ်ငွေစာရင်း မရှိကြပါ။ ထို့အတူ၎င်းတို့ ချေးငွေ ရရှိခွင့်လည်း အလွန်နည်းပါးသည်။ အသေးစားငွေချေးပေးသည့် အဖွဲ့အစည်းများ၊ ငွေစု-ငွေချေးအုပ်စုများ နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရွာသူရွာသားများတွင် အတွေ့အကြုံအမျိုးအမိုးရှိကြသည်။ စမ်းကြီးနှင့် ရွေးကုန်းကျေးရွာများတွင်

^၁ ယင်းသည် အသက်အရွယ်ရှိသည့်အမျိုးသမီးများအတွက် ဖြစ်နိုင်သည်။ သို့သော်အချို့က အလျှင်အမြန်ပင်ထောက်ပြကြသည်မှာ ရွာရှိ မိန်းကလေးများသည် ယောက်ျားလေးများထက် ကျောင်းတွင်နေထိုင်သည်မှာ ပိုမိုကြာမြင့်သည့် ဆိုသည့်အချက် ဖြစ်ပါသည်။

အသေးစားငွေချေးပေးသည့်အဖွဲ့အစည်းများ၊ ငွေစု-ငွေချေးအုပ်စုများ မရှိကြပါ။ ဘန်ဘွေးကုန်းတွင် တစ်ခုရှိခဲ့သော်လည်း အုပ်စုကိုဦးဆောင်သည့် အမျိုးသမီးက ငွေကိုယူ၍ ထွက်ပြေးသွားခဲ့သည်။ ဟိန်းကျူး ကျေးရွာတွင် ကျေးရွာ ခရစ်ယာန်ဘုရားကျောင်းမှတစ်ဆင့် ငွေစုငွေချေးအုပ်စုရှိပြီး အမျိုးသမီးရော အမျိုးသားပါ ငွေချေးခွင့်ရှိသည်။ ရွာသားများသည် ငွေလိုအပ်ပါက ရွာတွင်းရှိ ပိုမိုချမ်းသာကြွယ်ဝသော အိမ်ထောင်စုများ သို့မဟုတ် ငွေတိုးချေးစားသူများထံမှ ချေးယူလေ့ရှိသည်။ ယင်းချေးငွေသည် အတိုးနှုန်း မြင့်မားလေ့ရှိသည်။

ပုံစံ ၇ ရှိသူများသည် ဘဏ်ချေးငွေ အချို့ရရှိနိုင်သည်။ ရွာသားများသည် ကိုယ်တိုင်ဘဏ်များနှင့် ဆက်သွယ်ငွေချေးခြင်း မရှိဘဲ ကျေးရွာခေါင်းဆောင်က အိမ်ထောင်စုများထံမှ အချက်အလက်များကောက်ယူကာ ချေးငွေရရှိရေးအတွက် စီစဉ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲခြင်း ပြုလုပ်ကြသည်။ အမျိုးသမီးများက ထိုချေးငွေကို မည်သည့်ဘဏ်မှ ရရှိကြောင်း မသိကြပါ။ ရွာသားများသည် ဘဏ်ချေးငွေကို ၆ လ အတွင်း ပြန်ဆပ်ရသည်။ သို့သော် မကြာမီ ဆပ်ရမည့်သက်တမ်းတိုး ပေးလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ရပါသည်။ ချေးငွေကို တစ်ဧကလျှင် ၅၅၀၀၀ ကျပ်မှ ၁၅၀၀၀၀ ကျပ်အတွင်း (ငွေပမာဏ တစ်ရွာနှင့်တစ်ရွာ ကွာခြားပါသည်) ချေးယူခွင့်ရရှိကြောင်း အမျိုးသားများက သတင်းပေးကြသည်။ ငွေချေးယူသည်သည် ထိုချေးငွေဖြင့် စိုက်ပျိုးရေး သွင်းအားစုများ ဝယ်ယူခြင်း၊ စိုက်ပျိုးရာသီ အတွင်း နေ့စဉ်အသုံးစရိတ်အတွက် ပေးခြင်းတို့ဖြင့် အသုံးပြုကြသည်။ အမျိုးသားရော အမျိုးသမီးများပါ ချေးငွေရရှိနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ပုံစံ ၇ တွင် ၎င်းတို့၏အမည်ပေါက်ရန် လိုအပ်သည်။ အမျိုးသမီးအနည်းငယ်တွင်သာ ပုံစံ ၇ တွင်၎င်းတို့အမည်ပါရှိသဖြင့် အမျိုးသမီးအနည်းငယ်သာ ချေးငွေ ရရှိနိုင်သည်။

ကျေးရွာအတွင်း မိသားစုတစ်ခုနှင့်တစ်ခု ငွေကို မည်သူကကိုင်တွယ်ထိန်းသိမ်းကြသည်မှာ မတူညီကြပါ။ ယေဘုယျအားဖြင့် လယ်ယာထွက်ကုန်များကို ဈေးသို့တင်ပို့ရောင်းချသည်မှာ အမျိုးသားများ ဖြစ်ကြသည်။ ကျေးရွာအချို့တို့တွင် အမျိုးသား များက ငွေကို ထိန်းသိမ်း၊ ကိုင်တွယ်ကြသည်က ပိုများသည်။ အခြားရွာများတွင် အမျိုးသားများ ဈေးမှ ပြန်လည်ရောက်ရှိလာ သည့်အခါ မိမိခင်ပွန်းထံမှ ငွေကို ယူ၍သိမ်းဆည်းကိုင်တွယ်သည်က ပိုများသည်။ အမျိုးသမီးများသည် “ငွေကြေးနှင့် ပတ်သက်လျှင်၎င်းတို့၏ ခင်ပွန်းများကို အယုံအကြည်မရှိ” ၊ အိမ်အသုံးစရိတ်ကို ပို၍ထိန်းသိမ်းကြသည် ဟုရယ်ရယ်မောမောနှင့် ဖြေဆိုကြသည်။

၄-စ-၂ စိုက်ပျိုးရေးသင်တန်းများနှင့် သွင်းအားစုများ ရရှိနိုင်ခွင့်

ရွေးကုန်းကျေးရွာအုပ်စုတွင်းရှိ မည်သည့်ကျေးရွာမဆို အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားများသည် သင်တန်းတက်ရောက်ရန် အခွင့် အရေး အလွန်နည်းပါးသည်။ မည်သည့်ရွာတွင်မျှ စိုက်ပျိုးရေးကို အဓိကထား ပို့ချသည့် သင်တန်း မရရှိဖူးပါ။

အိမ်ထောင်စုများသည် ၎င်းတို့၏ စိုက်ပျိုးရေးသွင်းအားစုများကို တစ်အိမ်ထောင်ချင်း မင်းလှမြို့တွင် တိုက်ရိုက် တက်ဝယ် ကြသည်။ စိုက်ပျိုးရေး သွင်းအားစုများထောက်ပံ့ရန် အစိုးရ၏အစဉ်သော်လည်းကောင်း၊ သမဝါယမ အဖွဲ့သော် လည်းကောင်း မရှိပါ။ သွင်းအားစုများ ဝယ်ယူရန် ရံပုံငွေမရရှိသူများသည် စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်နိုင်ခြင်း မရှိပါ။

၄-စ-၃ အခြားဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိနိုင်ခွင့်

ထို့နည်းတူစွာပင် ရွေးကုန်းကျေးရွာအုပ်စုတွင်နေထိုင်ကြသူများသည် ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် စိတ်ချရသော သောက်ရေ တို့ အပါအဝင် အခြားသောဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိရန် အခက်အခဲရှိကြသည်။ အထူးသဖြင့် ဟိန်းကျူး ကျေးရွာသည် ခေါင်ပြီး လမ်းမကြီးမှ တစ်နာရီခန့် လမ်းလျှောက်ရသည်။ ထိုကျေးရွာမှ အမျိုးသမီးများက ၎င်းတို့သည် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှု အနည်းငယ်သာ ရရှိကြသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ထို့နည်းတူ ရွာတွင် မူလတန်းကျောင်း တစ်ကျောင်းရှိပြီး ပုံမှန်ဆရာတစ်ဦး အားကိုးလောက်ဖွယ်ရာ ရရှိရေးမှာ ခက်ခဲသည်။

၅-၁ အကြံပြုချက်များ

ဤကျား-မ လေ့လာသုံးသတ်ချက်ကို အခြေခံ၍ ရှေ့ပြေးစီမံကိန်းလုပ်ကွက်များတွင် အသုံးပြုရန် နည်းပညာအရ ချဉ်းကပ်ပုံ နည်းလမ်းများအတွက်ရော အနာဂတ်တွင် ဆောင်ရွက်ရန် မူဝါဒနှင့် တရားဥပဒေရေးရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများအတွက်ပါ အကြံဉာဏ် အချို့ပေးလိုပါသည်။ ထိုအကြံဉာဏ်များအသေးစိတ်မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။-

၅-၁ ရှေ့ပြေးစီမံကိန်းလုပ်ကွက်များအတွက် နည်းပညာအရ ချဉ်းကပ်ပုံ နည်းလမ်းများ

၁။ ရှေ့ပြေးချဉ်းကပ်ပုံနည်းလမ်းများအား ပိုမိုကောင်းမွန်သောပုံစံဖြစ်စေရန်နှင့် အမျိုးသမီးများ၏ မြေအသုံးချခွင့်နှင့် ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည့်နည်းလမ်းဖြင့်အကောင်အထည်ဖော် နိုင်ရေးအတွက် စတင်ပင်ရောက် ဆောင်ရွက်စဉ်ကပင် အထွေထွေမြေအသုံးချခွင့်နှင့် ပိုင်ဆိုင်ခွင့် လေ့လာသုံးသပ်မှုနှင့် တစ်ပြိုင်တည်း ကျား၊မ လေ့လာသုံးသပ်မှုကို လုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။

၂။ ကျေးရွာနယ်နိမိတ်များကို တိုင်းတာသတ်မှတ်ရာတွင် အမြဲတမ်းလိုလိုပင် အမျိုးသမီးများ၏ မြေအသုံးပြုမှုကို မှတ်တမ်းတင်ခြင်းမရှိသလို အမျိုးသမီးများ၏ မြေအသုံးပြုမှုမှာ ထင်သာမြင်သာ မရှိသည့်အတွက် ရှေ့ပြေးမြေပြင်ကွင်း ဆင်း ဆောင်ရွက်သည့်အဖွဲ့သည် အမျိုးသမီးများ အသုံးချနေသော မြေကို အထူး ဂရုပြု လေ့လာသုံးသပ်သင့်သည်။ ထိုကဲ့သို့သော မြေများတွင် ရွာမြေ၊ သစ်တောမြေ (အမျိုးသမီးများ ထင်းနှင့် NTFP များ ထုတ်ယူသည့်မြေ)နှင့် တောင်ယာမြေ (အမျိုးသမီးများ မီးဖိုချောင် သီးနှံစိုက်ခင်း ထားရှိနိုင်သည့် နေရာ) များပါဝင်နိုင်ပါသည်။ အကယ်၍ ထိုမြေ သည် နယ်နိမိတ်တိုင်းတာသတ်မှတ်ရာတွင် ထိုမြေများကို ရွာ၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်း မရှိပါက ထိုမြေ များအပေါ် အားထား၍ အမျိုးသမီးများ ဆောင်ရွက်နေသည့် လုပ်ငန်းများကို ထိခိုက်စေနိုင်ပါသည်။ အမျိုးသမီးမြေ အသုံးချမှုကို မှတ်တမ်းတင်နိုင်ရန် နည်းလမ်းတစ်ခုမှာ ရပ်ရွာများ၏ အရင်းအမြစ်အသုံးချပုံများကို မှတ်တမ်းတင်သည့်အခါ အမျိုးသား/အမျိုးသမီး၊ လူကြီး/လူငယ်နှင့် လူလွတ်/အိမ်ထောင်သည် စသည်တို့အလိုက် အသုံးပြုသူများကို အုပ်စုခွဲခြား၍ မှတ်တမ်းတင်ခြင်းဖြင့် အသုံးပြုသူအမျိုးအစားအပြည့်အစုံကို အပြည့်အဝ ပုံဖော်သိရှိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

၃။ အမျိုးသမီးများအား ကျေးရွာ မြေပုံထုတ်ရေး ကော်မတီတွင် ပါဝင်စေခြင်းသည် စီမံကိန်းဖော်ဆောင်ရာတွင် အမျိုးသမီးများ အသုံးများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်စေရန် ခြေလှမ်းကောင်းတစ်ခုဖြစ်သည့်တိုင် အမျိုးသမီးများမှာ ထိုသို့ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုနှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်ခြင်း မရှိသဖြင့် အမျိုးသမီးများ အဓိပ္ပါယ်ရှိစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် ပိုမိုအားစိုက် လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ပေလိမ့်မည်။ အစည်းအဝေးအားလုံးတွင် အမျိုးသားတစ်ဖွဲ့၊ အမျိုးသမီး တစ်ဖွဲ့ ခွဲ၍ ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် အမျိုးသမီးများ မိမိတို့၏ အမြင်များကို ထုတ်ဖော်ပြောခွင့် ရရှိလိမ့်မည်ဟု ရည်ညွှန်းအုပ်စုများမှ အမျိုးသမီး အချို့က အကြံပြုသည်။ ထိုကော်မတီများတွင် မတူညီသော အမျိုးသမီး အုပ်စု အမျိုးမျိုး (အသက်အရွယ်အလိုက်၊ အိမ်ထောင်ရှိ-မရှိ၊ အမျိုးသမီး အိမ်ထောင်ဦးစီးနှင့် အမျိုးသား အိမ်ထောင်ဦးစီးမှ မိသားစုဝင်ဖြစ်ခြင်း၊ စိုက်ပျိုးမြေရှိသော အမျိုးသမီးနှင့် လယ်ယာမဲ့ မိသားစုဝင် အမျိုးသမီး စသဖြင့်) တို့ကို ကိုယ်စားပြုသူများ ပါဝင်စေရန် ဆောင်ရွက်စေခြင်းဖြင့် ရည်ရွယ်ချက် ပိုမို အထမြောက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

၄။ ကျေးရွာမြေအသုံးချမှု အစီအစဉ်များ ချမှတ်ရာတွင် ရှေ့ပြေးအဖွဲ့အနေနှင့် အမျိုးသမီးများပါဝင်စေရန် ဂရုပြု၍ အားလုံးပါဝင်သော လုပ်ငန်းစဉ်မျိုး ဆောင်ရွက်ရန် မဖြစ်မနေ အရေးကြီးပါသည်။

၅။ အမျိုးသမီးသီးသန့် အစည်းအဝေး သို့မဟုတ် အုပ်စုများဖန်တီးခြင်းဖြင့် အမျိုးသမီးများမြေအသုံးချခွင့် ရရှိရေးနှင့် မြေအသုံးချမှုတို့နှင့် စပ်လျဉ်း ၍၎င်းတို့၏အခက်အခဲများကို ဖွင့်ဟပြောဆို၊ ဖော်ပြခွင့် ရရှိနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

၆။ ကျေးရွာများတွင် အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးထုအတွင်း မြေယာနှင့်သက်ဆိုင်သည့်ဥပဒေများအကြောင်း ဗဟုသုတ နည်းနေဆဲပင်ဖြစ်ပါသည်။ ရှေ့ပြေးကြားဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ယင်းအပေါ်သက်ရောက်မှုအလားအလာကို ရွာသူ၊

ရွာသားများ နားလည်စေရန်အတွက် ပညာပေးအစီအစဉ်များနှင့် စွမ်းရည်မြှင့်တင်ပေးခြင်းများ ပြုလုပ်ပေးရန် မဖြစ်မနေ လိုအပ်ပါသည်။ တရားဥပဒေရေးရာ ပညာပေး အစီအစဉ်များတွင် အမျိုးသမီးမြေယာအခွင့်အရေးကိုလည်း ထည့်သွင်း ပညာပေးသင့်ပြီး သင်တန်းများကို အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများ အားလုံးအတွက် စီစဉ်ပေးသင့်ပါသည်။

- ၇။ အထူးသဖြင့် လယ်ယာမြေမှတ်ပုံတင်ခြင်း ဆောင်ရွက်ဆဲဖြစ်သည့် နယ်မြေများတွင် (သို့မဟုတ် မြေကို လယ်ယာမြေအဖြစ် ပြောင်းလဲသည့်အခါ မကြာမီအနာဂတ်တွင် ရွာသူ၊ရွာသားများအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိနိုင်သည်) ရွေးကုန်းကျေးရွာတွင် ကျေးရွာနယ်နိမိတ်အသေးစိတ်ရေးဆွဲသည့် ရှေ့ပြေး စီမံကိန်းသည် လယ်ယာမြေမှတ်ပုံတင်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်အား မည်ကဲ့သို့ ထိခိုက်မှု ရှိနိုင်၊ မရှိနိုင်ကို ကျေးရွာသူ၊ ကျေးရွာသားများနှင့် ကျေးရွာခေါင်းဆောင်များအား ရှင်းပြရာတွင် ဂရုတစိုက် ဆောင်ရွက်သင့်သည်ဟု ထင်မြင်ယူဆရပါသည်။
- ၈။ ကျေးရွာတွင်း အငြင်းပွားမှုကို လက်ဦးဖြေရှင်းပေးရသူ၊ ရွာသူ၊ရွာသားများအတွက် အစိုးရဌာနများနှင့်ဆက်သွယ်ရ သည့် လမ်းကြောင်းဖြစ်သည့် ကျေးရွာ ခေါင်းဆောင်များသည် ဥပဒေနှင့်အညီအမျိုးသမီးများ အတွက်မြေယာ အခွင့်အရေးများ မြေယာငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရန် အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းများ တို့နှင့် ပတ်သက်သည့် သင်တန်းများ ပေးသင့်သည်။
- ၉။ ဤစီမံကိန်းတွင် ရှေ့ပြေးစီမံကိန်းဆောင်ရွက်စဉ်ကာလအတွင်း ဖော်ထုတ်တွေ့ရှိရသည့် ရပ်ရွာအတွင်းရင်ဆိုင် နေရသည့် ကျား-မ ဆိုင်ရာစိန်ခေါ်မှုများကိုမှတ်တမ်းတင်ပြီး ထိုတွေ့ရှိချက်များကို စိန်ခေါ်မှုများဖြေရှင်းပေးရန် တာဝန်ရှိသည့် အခြားအုပ်စုများ (ထိုဒေသအတွင်း ဆက်နွယ်နေသည့်ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်နေပြီး ဖြစ်နိုင်သည့် အစိုးရအေဂျင်စီများ သို့မဟုတ် ဒေသ အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများကဲ့သို့သော) သို့ဆက်သွယ် ပေးပို့ရေး နည်းလမ်းရှာရန် စဉ်းစားသင့်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် Heingyu ကျေးရွာသို့သွားသည့်လမ်းသည် ကြမ်းတမ်းသဖြင့် အမျိုးသမီးများ ရွာမှထွက်၍ အစည်းအဝေးသွားတက်ရန် အတားအဆီးဖြစ်နေသည်ဟု ရွာသား အများစုက ပြောကြားကြသည်။ ထိုနယ်မြေအတွင်း အမျိုးသမီးများဒေသအစိုးရအဖွဲ့တွင်း ပါဝင်ရေး အားပေးသည့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများရှိပါက ဤတွေ့ရှိချက်များသည် ၎င်းတို့၏လုပ်ငန်းအတွက် အကျိုးရှိစေနိုင်ပြီး ဤအတားအဆီးကို မည်သို့ဖြေရှင်းရမည်ကို နည်းလမ်းသတ်မှတ်၍ ရစေနိုင်ပါလိမ့်မည်။
- ၁၀။ ရှေ့ပြေးနည်းလမ်းကို စောင့်ကြည့်၊ အကဲဖြတ်စဉ်အတွင်း အမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများအတွက် ရလဒ်များ သည် သာတူညီမျှ ရှိ-မရှိ အကဲဖြတ်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်သည့် အချက်အလက်များအားစုဆောင်း၊ အသုံးပြုရေး အဖွဲ့အနေနှင့်ဆောင်ရွက်သင့်သည်။

၅-၂။ အခြားမူဝါဒနှင့် ဥပဒေပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အတွက် အကြံပြုချက်များ

၁။ မြေယာဆိုင်ရာ ဥပဒေများအားလုံးတွင် အမျိုးသမီးများ မြေယာအခွင့်အရေး တန်းတူရရှိရန် ပြဌာန်းချက်များ ရှင်းလင်းစွာ ပါဝင်သင့်ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မြေအသုံးချမှု မူဝါဒတွင် ထိုကဲ့သို့ပြဌာန်းချက်များပါဝင်သော်လည်း ၂၀၁၂ခုနှစ် လယ်မြေဥပဒေ အပါအဝင် ယခင်က ပြဌာန်းခဲ့သော ဥပဒေများတွင်မူ ထိုကဲ့သို့ ပြဌာန်းချက်များ ပါဝင်ခြင်း မရှိပါ။ ထို့ကြောင့် မြေယာကို စီမံအုပ်ချုပ်သူ တာဝန်ခံ (DoALMS မှ အရာရှိများနှင့် ကျေးရွာလူကြီးများ အပါအဝင်) အကြား နားလည်မှု ရှိပေးခြင်းများ ဖြစ်စေပြီး ကျား၊မ တန်းတူညီမျှမှု အခြေခံဥပဒေများကိုလည်း ကောင်းစွာဖော်ဆောင်နိုင်ခြင်း မရှိပါ။

၂။ စိုက်ပျိုးမြေကို ပူးတွဲမှတ်ပုံတင်ခွင့်အား ခွင့်ပြုရန် ၂၀၁၂ခုနှစ် လယ်ယာမြေ ဥပဒေအား ပြောင်းလဲသင့်ပြီး ဥပဒေအတိုင်း ဖော်ဆောင်နိုင်ခြင်း ရှိမရှိ ထိရောက်စွာ စောင့်ကြည့်သည့် စနစ်ပေါ်ပေါက်ရန်လည်း တိုက်တွန်း နှိုးဆော်သင့် ပါသည်။

၃။ အမျိုးသမီးများ၏ မြေယာဆိုင်ရာအခွင့်အရေးကို ဥပဒေအရ သတ်မှတ်ပေးထားသည်နှင့် လက်တွေ့တွင် ရရှိခံစားခွင့် အနေအထားကို ပြည့်စုံစွာ အချက်အလက်ကောက်ယူသင့်ပါသည်။ ထိုအချက်အလက်များကို အသုံးပြု၍ အမျိုးသမီး အိမ်ထောင်ဦးစီးဌာန၏ မြေယာရရှိပိုင်ခွင့်နှင့် မြေယာအသုံးချမှုဆိုင်ရာ ထိခိုက်နစ်နာမှုများကို ဖော်ထုတ်ကာ အမျိုးသမီးများ ကို ပံ့ပိုးပေးမည့် ဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်းများ သတ်မှတ်ရန် အကြံပြုသင့်ပါသည်။

၄။ ဥပဒေများကို ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲ၍ အမျိုးသား မြေအသုံးချမှု မူဝါဒ (အထူးသဖြင့် အပိုဒ် ၇၅) တွင်ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း အမျိုးသမီးများ၏ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်များကို ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်ရန် မြေယာစီမံအုပ်ချုပ်မှုနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ ရှင်းလင်း၍ ရပ်ရွာလူထု လက်လှမ်းမီသော နည်းစနစ်များကို ဖန်တီးသင့် ပါသည်။

၅။ အိမ်ထောင်စုအတွင်း လင်ယောက်ျား/အမျိုးသား မိသားစုဝင်များ ရွှေ့ပြောင်းထွက်ခွာသွားခြင်း၊ လင်မယားကွာရှင်းခြင်း နှင့် ခွဲ၍နေခြင်း စသည့်အခြေအနေများကြောင့် အမျိုးသမီးများ၏ ထိခိုက်နစ်နာမှုများကို အထူးထည့်သွင်းစဉ်းစား၍ မြေယာ အမွေဆက်ခံခြင်း၊ ငှားရမ်းခြင်းနှင့် ရောင်းချခြင်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း၊ လမ်းညွှန်မှုများကို ရှင်းလင်းစွာ ချမှတ်သင့်ပါသည်။

၆။ မြေယာဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရေး အဖွဲ့များအပါအဝင် မြေယာဆိုင်ရာ ဥပဒေများ၊ မူဝါဒများ၊ အစီအစဉ်များ၊ ဥပဒေ ရေးရာ အကူအညီများ၊ မှတ်ပုံတင်ဆောင်ရွက်ပေးမှုများ စသည်တို့အားလုံးတွင် ကျေးလက်ဒေသနေ အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့် ရှိစေသင့်ပါသည်။ နည်းလမ်းတစ်ခုမှာ ကျေးရွာအဆင့်နှင့် အထက်အဆင့်များတွင် ဖွဲ့စည်းသည့် ကော်မတီများ အားလုံးတွင် အမျိုးသမီးများ မဖြစ်မနေပါဝင်ရမည့် အရေအတွက် တစ်ခု သတ်မှတ်ခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုသို့ ပါဝင် စေခြင်းဖြင့် ရပ်ရွာအတွင်းမှ အမျိုးသားများ၏ ထောက်ခံမှုကိုလည်း ရရှိလာနိုင်ပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

Government of Myanmar, Ministry of Immigration and Population. (2015). *The 2014 Myanmar population and housing census*. Available from Myanmar Information Management Unit at <http://www.themimu.info/census-data>.

Jhaveri, N., & Thomas, N. (2015). *Land Use and Tenure Assessment of Yway Gone Village Tract, Minhla Township*. Washington, DC: USAID Tenure and Global Climate Change Program.

Myanmar Information Management Unit. (2016). Bago Regional Township Map. MIMU696v03. Yangon: MIMU.

Srininas, S., & Hlaing, U Saw. (2015). *Myanmar: Land tenure issues and the impact on rural development*. Rome: FAO.

[UNDP] United Nations Development Programme. (2011). *The integrated household living conditions survey in Myanmar (2009-2010) – Poverty profile*. Yangon: UNDP.

Woods, K. (2015). *Commercial agriculture expansion in Myanmar: Links to deforestation, conversion timber, and land conflicts*. Washington, DC: Forest Trends.

နောက်ဆက်တွဲ ၁ - မြေအသုံးချခွင့်နှင့် ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ ကျား-မ ရှုထောင့်များ အား ရပ်ရွာအဆင့် လေ့လာသုံးသပ်ခြင်း - ကွင်းဆင်းမေးမြန်းသူများအတွက် လမ်းညွှန်မေးခွန်းများ

အမျိုးသမီးများနှင့် ရည်ညွှန်းအုပ်စုလိုက် ဆွေးနွေးခြင်း

ခေါင်းစဉ်	ဖြစ်နိုင်သည့် မေးခွန်းများ
မြေနှင့် မြေအသုံးချမှုအမျိုးအစားများ	ကျေးရွာအတွင်း မည်သည့် လှုပ်ရှားမှုများတွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်သလဲ? ဤကျေးရွာအတွင်း မည်သည့် မြေအမျိုးအစားများ ရှိပါသလဲ? ထိုမြေအမျိုးအစား တစ်ခုစီကို မည်သို့ အသုံးပြုပါသနည်း/ မြေအမျိုးအစား တစ်ခုစီကို ဘယ်အတွက်အသုံးပြုပါသလဲ? အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ခွင့်မရှိသည့် လှုပ်ရှားမှုများ/မြေများ ရှိပါသလား? ရှိပါက ဘာကြောင့် ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်ရသလဲ? ထိုလှုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်ခွင့်မရရန် (သို့) ထိုမြေကို အသုံးချခွင့် မရရန် မည်သည့်အရာက အတားအဆီး ဖြစ်နေပါသလဲ? အမျိုးသမီးများ အတူတကွ လုပ်ဆောင်ကြသည့် (သို့) အပြန်အလှန် ဆောင်ရွက်ပေးသည့် လှုပ်ရှားမှုများ ရှိပါသလား? အမျိုးသမီးများ အုပ်စုလိုက် စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ကြပါသလား ? သို့မဟုတ် အမျိုးသမီးများ တောထွက်ပစ္စည်းများ အတူတကွ ထုတ်ယူကြပါသလား? သို့မဟုတ် အမျိုးသမီးများ အပြန်အလှန် အပေးအယူသဘောဖြင့် တစ်ဦးလယ်တွင် တစ်ဦး ကူညီလုပ်ကိုင်ခြင်း ရှိပါသလား?
အမျိုးသမီး ဦးဆောင်သည့် အိမ်ထောင်စုများ	ဤရွာတွင် အမျိုးသမီး ဦးစီးသည့် အိမ်ထောင်စုအများအပြား ရှိပါသလား? မည်မျှ ရှိပါသလဲ? ရှိပါက ထိုအမျိုးသမီးများ မည်ကဲ့သို့ အိမ်ထောင်ဦးစီးများ ဖြစ်လာပါသလဲ? (ဆိုလိုသည်မှာ ၎င်းတို့သည် အိမ်ထောင်မရှိသူ အပျိုများလား၊ ခင်ပွန်းက အဝေးတွင် သွားရောက် အလုပ်လုပ်ကိုင်နေခြင်းများ၊ ခင်ပွန်းက စွန့်ပစ်သွားခြင်းလား၊ ခင်ပွန်း သေဆုံး သွားခြင်းလား)
မြေယာလက်ဝယ်ရှိခြင်းနှင့် အထောက်အထား စာရွက်စာတမ်း	ဤရွာရှိ လူများစုသည် မြေပိုင်ဆိုင်ကြပါသလား? မိသားစုအနည်းငယ်လား၊ မိသားစု အချို့လား၊ မိသားစု အများအပြားလား? အမျိုးသမီးများ မြေပိုင်ဆိုင်ကြပါသလား? ပိုင်ဆိုင်ပါက ပိုင်ဆိုင်သူအရေအတွက်များသလား ? မများပါက ဘာကြောင့်လဲ? ပိုင်ဆိုင်မှု အထောက်အထား စာရွက်စာတမ်းများကို မည်သူ့အမည်ဖြင့် ရရှိထားပါသလဲ? အိမ်ထောင်ဦးစီး၊ ခင်ပွန်း၊ အရွယ်ရောက်ပြီးသူတစ်ဦးဦး၊ ခင်ပွန်းနှင့် ဇနီး၊ အသက်အကြီးဆုံးသူ ၊ စသဖြင့်

	အထောက်အထားစာရွက်တွင် မိမိနာမည်ပေါက်သော အမျိုးသမီး (သို့) အမျိုးသားနှင့် ပူးတွဲ အမည်ပေါက်သော အမျိုးသမီးများကို သိပါသလား? မည်မျှလောက် ရှိသလဲ စုံစမ်းပါ (အနည်းငယ်၊ အချို့၊ အများအပြား၊ မြောက်များစွာ၊ အများဆုံး၊ အမျိုးသမီး အိမ်ထောင်ဦးစီးများ အများစုလား (သို့) မည်သို့သော အမျိုးသမီးမျိုးလဲ) LUC အကြောင်း မြင်ဖူး၊ ကြားဖူးပါသလား? LUC အကြောင်းသိသည် ဆိုပါက၊ - LUC ဆိုတာဘာလဲ? ဤရွာတွင် LUC ရှိသည့် အိမ်ထောင်စု တစ်စုစု ရှိ ပါသလား? ဘယ်အချိန်တုန်းက ရရှိခဲ့ပါသလဲ? မည်သို့ ရရှိခဲ့ကြပါသလဲ? မြေယာ မှတ်ပုံတင်ခြင်း ကိစ္စရပ်အပေါ် သူတို့မည်မျှ နားလည်ကြောင်း သိရှိအောင် လုပ်ပါ။ - LUC များသည် အရေးကြီး/အကူအညီရသည်ဟု ထင်ပါသလား? LUC ရှိခြင်း" အကျိုးကျေးဇူးက ဘာပါလဲ? - အမျိုးသမီး တစ်ဦး၏ အမည်ပေါက်သည့် LUC ကို မြင်ဖူး၊ ကြားဖူးပါသလား? မည်မျှလောက် ရှိသလဲ စုံစမ်းပါ (အနည်းငယ်၊ အချို့၊ အများအပြား၊ မြောက်များစွာ၊ အများဆုံး၊ အမျိုးသမီး အိမ်ထောင်ဦးစီးများ အများစုလား (သို့) မည်သို့သော အမျိုးသမီး မျိုးလဲ) - LUC တွင်အမျိုးသမီး အမည် ပေါက်ခြင်းကြောင့် အမျိုးသမီးများအ တွက် ထူးခြားမှု ရှိပါသလား? ကိုယ်ပိုင်အမည်ပေါက်ခြင်း ကြောင့် အမျိုးသမီးများ မြေယာနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရေး၊ အသုံး ပြုနိုင်စွမ်း၊ ငှားရမ်းနိုင်စွမ်း၊ ပေါင်နှံနိုင်စွမ်း (သို့) ရောင်းချနိုင်စွမ်း အပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိ-မရှိ ကျွန်ုပ်တို့ စူးစမ်းလေ့လာနေပါသည်။
အမျိုးသမီးများ မြေရရှိနိုင်မည့် နည်းလမ်းများ	မြေယာပိုင်ဆိုင်သည့် အိမ်ထောင်စုများသည် ပုံမှန်အားဖြင့် မြေကိုမည်သို့ ရရှိခဲ့ပါသလဲ? မိသားစုချင်း အမွေဆက်ခံခြင်း၊ အစိုးရ ခွင့်ပြုခြင်း၊ ဝယ်ယူခြင်း စသည့်နည်းဖြင့် အမျိုးသမီးများ မည်ကဲ့သို့ မြေပိုင်ရှင် ဖြစ်လာသလဲ? မိမိမွေးဖွားခဲ့သည့်မိသားစုမှ အမွေဆက်ခံရရှိခြင်း- - အမျိုးသမီးများသည် မွေးဖွားကြီးပြင်းခဲ့ သည့် မိသားစု ထံမှမြေအမွေဆက်ခံနိုင်သလား? မည်မျှများပြားပါသလဲ? ဖြစ်စဉ်ကို ပြောပြပါ။ - အမျိုးသမီး များသည် အကိုများ၊ မောင်များနှင့် မြေပမာဏ တန်းတူရရှိပါသလား? - အမျိုးသမီးများ အိမ်ထောင်ရှိခြင်း-မရှိခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်ပါသလား? - လုပ်ကွက်ငယ် အိမ်ထောင်စုများ အနေဖြင့် သားသမီးများပါက မြေကို မည်သို့ ဝေခြမ်းပါသလဲ? ဥပမာ အိမ်ထောင်စုတွင် မြေကွက်အငယ်လေးသာ ရှိပြီး သားသမီး လေးယောက်ရှိပါက မည်သူ့ကို ဦးစားပေးမလဲ? - ဤရွာတွင် အမျိုးသမီးများ မည်သည့်အသက်အရွယ်တွင် အိမ်ထောင်ကျလေ့ရှိပါသလဲ? သတို့သမီးမိသားစုက သတိုးသားမိသားစုအား တင်တောင်းရခြင်း (သို့) သတို့သား မိသားစု ထံမှ တစ်စုံတစ်ရာ ရရှိခြင်း ရှိပါသလား? ထိုသို့ အလဲအထပ်ပြုလုပ် ရာတွင် မြေယာပါပါသလား? - ရွာတွင်မြေပိုင်ရှိသသည့် အမျိုးသမီးသည် လက်ထပ်ပြီးရွာမှ ထွက်ခွာ သွားလျှင် ကျန်ခဲ့သောမြေသည် မည်သို့ ဖြစ်မလဲ? ခင်ပွန်းထံမှ အမွေရရှိခြင်း

	• အမျိုးသမီးများသည် မိမိတို့၏ ခင်ပွန်းထံမှ မြေယာအမွေ ဆက်ခံခွင့် ရှိပါသလား? မည်မျှဖြစ်လေ့ဖြစ်ထရှိပါသလဲ? • တရားဝင်လက်ထပ်ထားရန် အရေးကြီးပါသလား? • ခင်ပွန်းတွင် ဇနီးတစ်ဦးထက်ပိုရှိပါက ပြဿနာရှိပါသလား? အစိုးရ ခွင့်ပြုခြင်းကြောင့် မြေရရှိခြင်း • အမျိုးသမီးများသည် အစိုးရထံမှ တိုက်ရိုက်ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် မြေရရှိနိုင်ပါသလား? မည်မျှဖြစ်လေ့ဖြစ်ထ ရှိပါသလဲ? အစိုးရထံမှခွင့်ပြုချက်ကို ပိုမိုရရှိနိုင်သည့် အမျိုးသမီး ပုံစံမျိုး ရှိပါသလား? အစိုးရ၏ ခွင့်ပြုချက်မရနိုင်သည့် အမျိုးသမီးများ ရှိပါသလား? ဝယ်ယူခြင်းဖြင့် မြေရရှိခြင်း • အမျိုးသမီးများ မြေဝယ်ခွင့်ရှိပါသလား? ထိုသို့ ဝယ်ယူမှု မည်မျှ ပေါများပါသလဲ?
မြေယာ ရယူအသုံးပြုခွင့်	အိမ်ထောင်စုများ မြေငှားရမ်းခွင့် ရှိပါသလား? သီးစားလုပ်ကိုင်ခွင့် ရှိပါသလား? မြေငှား လုပ်ကိုင်ခွင့် ရှိပါသလား? အမျိုးသမီးများ မြေငှားရမ်းခွင့်ရှိပါသလား? သီးစားလုပ်ကိုင်ခွင့်ရှိပါသလား? မြေငှား လုပ်ကိုင်ခွင့် ရှိပါသလား? မြေငှားရမ်းခွင့် ရှိသည်ဆိုပါက • ငှားရမ်းမှု မည်မျှ ပေါများပါသလဲ? ယေဘုယျအားဖြင့်နှင့် အမျိုးသမီးများ ငှားရမ်းခြင်း • ငှားရမ်းသည့်မြေတွင် မည်သို့ လုပ်ကိုင်လေ့ရှိပါသလဲ? • မြေအငှားချထားမှုသည် ရာသီအလိုက်လား၊ နှစ်အလိုက်လား၊ ရေရှည်လား? • ထုံးစံအားဖြင့် စာချုပ်စာတမ်းဖြင့် ငှားရမ်းခြင်းလား၊ နှုတ်ကတိဖြင့် ငှားရမ်းခြင်းလား? • မြေအငှားချထားမှုနှင့် ဆက်နွယ်၍ အငြင်းပွားမှုဖြစ်ပွားပါက မည်သို့ ဖြစ်နိုင်ပါသလဲ? ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထရှိပါသလား? ပုံမှန်အားဖြင့် အငြင်းပွားမှုများကို မည်သို့ ဖြေရှင်းပါသလဲ? • မြေငှားရမ်းရာတွင် အမျိုးသမီးများတွင်ရော တန်းတူ ရွေးချယ်စရာ/အခွင့် အရေးများ ရှိပါသလား? သီးစားလုပ်ကိုင်ခွင့် ရှိသည်ဆိုပါက • သီးစားလုပ်ကိုင်မှု မည်မျှပေါများပါသလဲ? ယေဘုယျအားဖြင့် အမျိုးသမီးများ လုပ်ကိုင်ခြင်း • ငှားရမ်းသည့်မြေတွင် မည်သို့ လုပ်ကိုင်လေ့ရှိပါသလဲ? • ပုံမှန်အားဖြင့် သီးစားချထားရာတွင် မည်သည့် သဘောတူညီချက်များ ပါဝင်ပါသလဲ? • မည်သူက မည်သည့်အရာကို ဖြည့်ဆည်းသည်၊ မည်သို့ မျှဝေရန် မျှော်မှန်းသည်၊ သီးနှံ မအောင်မြင်ပါက မည်သို့ဆောင်ရွက်သည် စသည်တို့ကို ရှင်းပြပေးပါ။ • သီးစားချထားခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အငြင်းပွားမှု ဖြစ်ပွားပါက မည်သို့ဆောင် ရွက်ပါသလဲ? မည်မျှ ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထ ရှိပါသလဲ? အငြင်းပွားမှု များကို ပုံမှန်အားဖြင့် မည်သို့ ဖြေရှင်းပါသလဲ? • အမျိုးသမီးများတွင်ရော တန်းတူ ရွေးချယ်စရာ/အခွင့် အရေးများ ရှိပါသလား
မြေပိုင်ဆိုင်ခွင့် အာမခံချက်	အမျိုးသမီးများ လယ်မားကွာရှင်းပြတ်စဲသည့် အခါ၊ ခွဲနေသည့်အခါ (သို့) စွန့်ပစ်ခံရသည့်အခါတွင် သူမ၏ မြေယာ အသုံးချခွင့် ဖြစ်သွားမည်လဲ? သူမ၏ သားသမီးများအတွက် မည်သို့ ဖြစ်မည်လဲ? ဥပမာဖြစ်စဉ် ၁။ ဦး (က) သည်သူ့ဇနီးအား စွန့်ပစ်လိုက်ပါသည်။ ဇနီးသည်၏ မြေယာအသုံးချခွင့် မည်သို့ ဖြစ်သွားမည်လဲ? သားသမီးများအတွက် မည်သို့ဖြစ်သွားမည်လဲ?

	အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ ခင်ပွန်းသည် နောက်အိမ်ထောင်ပြုလိုက်သည့် အခါ သူမ၏ မြေအသုံးချခွင့် မည်သို့ ဖြစ်သွားမည်လဲ? သူမ၏ သားသမီးများအတွက် မည်သို့ ဖြစ်သွားမည်လဲ? ဥပမာဖြစ်စဉ် ၂။ ဦး (က) တွင်ဇနီး တစ်ဦး ရှိပြီး နောက်ထပ် မိန်းမတစ်ဦး ထပ်ယူ လိုက်သည်။ သူ၏ ဇနီး နံပါတ် ၁ နှင့် ဇနီး နံပါတ် ၂ တို့၏ မြေအသုံးချခွင့်အပေါ် မည်သို့ သက်ရောက်မည်လဲ? ဇနီး နံပါတ် ၂ ၏ သားသမီးများသည်လည်း မြေယာ ဆက်ခံခွင့် တန်းတူရရှိမည်လား? ရှင်းပြပါ။ အမျိုးသမီး၏ ခင်ပွန်းသည် အဝေးသို့ရောက်နေသည့်အခါ သူမ၏ မြေအသုံးချ ခွင့် မည်သို့ ဖြစ်သွားမည်နည်း။ ဥပမာ ဖြစ်စဉ် ၃။ ဦး (က) သည်အဝေးတွင် သွားရောက် အလုပ်လုပ်ကိုင်နေသည်။ မြေကို မည်သူက ထိန်းချုပ်ကိုင်တွယ် မည်နည်း? ရှင်းပြပါ။ အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် မည်သည့် အခြေအနေတွင် သူမ၏ အိမ်ထောင်စုပိုင် မြေကို အသုံးချခွင့် ဆုံးရှုံးရနိုင်ပါသလဲ? ဤရွာမှ အမျိုးသမီးများအတွက် ဤအချက်မှာ စိုးရိမ်စရာ တစ်ခု ဖြစ်ပါသလား? မိသားစု တစ်စုလုံး လက်ရှိအသုံးပြုနေသည့် မြေကို ဆုံးရှုံးရသည့် အခြေအနေမျိုးရှိပါသလား? ရှင်းပြပေးပါ။ ဤအခြေအနေကြောင့် ထိခိုက်ခံစားရနိုင်ခြေ အများဆုံးရှိသည့် အိမ်ထောင်စုများကို ဖော်ပြပါ။? ဤရွာရှိ အိမ်ထောင်စုများ ယင်းအတွက် စိုးရိမ်နေရပါသလား?
ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ပါဝင်ခြင်း	ဤရွာတွင် အမျိုးသားတစ်ဦးက မြေကို ရောင်းချ၊ ပေါင်နှံလိုပြီး သူ၏ ဇနီးက သဘောမတူပါက မည်သို့ ဖြစ်မည်လဲ? ဇနီး၏ ခွင့်ပြုချက်မပါဘဲ ရောင်းချ၊ ပေါင်နှံနိုင်ပါသလား? အကယ်၍ အမျိုးသမီးက မြေကို ရောင်းချ၊ ပေါင်နှံလိုပြီး ခင်ပွန်းက သဘောမတူလျှင် မည်သို့ ဖြစ်မည်လဲ? ခင်ပွန်းရဲ့ ခွင့်ပြုချက်မပါဘဲ သူမအနေနှင့် ပေါင်နှံ၊ ရောင်းချခွင့် ရှိပါသလား? အကယ်၍ အမျိုးသား တစ်ဦးသည် အခြားအရပ်တွင် သုံးလခန့် သွားရောက် အလုပ် လုပ်ကိုင်နေစဉ် သူ၏ ဇနီးတွင် အရေးတကြီး ငွေလိုအပ်ပါက မည်သို့ ဖြစ်မည်လဲ? မြေကို ပေါင်နှံ၊ ရောင်းချရန် သူမတွင် ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် ရှိပါသလား? ခင်ပွန်းအား ဦးစွာမေးရန် လိုပါသလား? အခြား အမျိုးသားဆွေမျိုး (ယောက္ခမ၊ ဖခင်၊ အစ်ကို စသဖြင့်) အားမေးရန်လိုပါသလား ? အမျိုးသမီးသည် ခင်ပွန်းအား မတိုင်ပင်ဘဲ မြေကို ပေါင်နှံလိုက်မည်ဆိုလျှင် မည်သို့ ဖြစ်မည်ဟု ထင်ပါသလဲ? အကယ်၍ ဇနီးသည်က အဝေးတွင် အလုပ်လုပ်ကိုင်နေစဉ် (သို့) ဆွေမျိုးများထံ သွားရောက် လည်ပတ်နေချိန်တွင် ခင်ပွန်းက ငွေလို၍ ဇနီးသည်၏ သဘောတူညီမှု မပါဘဲ မြေကို ပေါင်နှံ၊ ငှားရမ်းနိုင်ပါသလား? အကယ်၍ မြေကို ရောင်းချမည်ဆိုလျှင်ရော မည်သို့ ဖြစ်မည်လဲ? အမျိုးသားများသည် ယင်းတို့၏ ဇနီးများနှင့် မြေကိစ္စ တိုင်ပင်လေ့ ရှိပါသ လား?- ဥပမာ ဘာပင်စိုက် မည်၊ မြေဩဇာ မည်မျှထည့်မည်၊ မည်သည့် အချိန်စိုက်မည်၊ အလုပ် သမား မည်မျှငှားမည် စသဖြင့်
မြေ စီမံခန့်ခွဲခြင်း	ဤရွာတွင် မြေယာကိစ္စနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မည်သူက တာဝန်ရှိ ပုဂ္ဂိုလ်၊ အကြီးအကဲ ဖြစ်ပါသလဲ? မည်သူလဲ? ဘယ်မှာနေသလဲ? မည်သည့် တာဝန်ယူထားသလဲ? ရှင်းပါပေးပါ။ အမျိုးသမီးများသည် ထိုသူများနှင့် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်မှု ရှိပါသလား? မရှိပါက အဘယ်ကြောင့်လဲ? အမျိုးသမီး တစ်ဦးအား ကျေးရွာခေါင်းဆောင် (သို့) အစိုးရ အရာရှိအဖြစ် သင်မြင်ဖူးပါသလား? အမျိုးသမီးများ ခေါင်းဆောင်နေရာတွင် ပိုမိုပါဝင်လာမည့် အရေးကို သင်မည်သို့ ထင်မြင်ယူဆပါသလဲ? အမျိုးသမီးတစ်ဦး ခေါင်းဆောင်အဖြစ် နေရာယူခြင်း ကို သင်မည်သို့ မြင်ပါသလဲ?

	ကျေးရွာမှာ ခေါင်းဆောင် ရှိပါသလား (ကျေးရွာအုပ်စု အုပ်ချုပ်ရေးမှူး)? သူ/သူမ မည်သူပါလဲ? ကျေးရွာအုပ်စု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အထောက်အကူပြုကော်မတီတွင် မည်သူ ပါဝင်သည်ကို သင်သိပါသလား? သူတို့ မည်သည့် တာဝန် ယူထားသလဲ? ကျေးရွာအုပ်စု လယ်ယာမြေ စီမံခန့်ခွဲရေး ကော်မတီတွင် မည်သူ ပါဝင်သည်ကို သင်သိပါသလား? သူတို့ မည်သည့် တာဝန် ယူထားသလဲ? ကျေးရွာအုပ်စုလယ်ယာမြေ စီမံခန့်ခွဲရေး ကော်မတီတွင် အမျိုးသမီး များ ပါဝင်ပါသလား? ပါဝင်ပါက ဘယ်နှစ်ဦးရှိပါသလဲ? အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ပါက ထိုကော်မတီတွင် မည်သည့် တာဝန်ထမ်းဆောင်ပါသလဲ? ပါဝင်ခြင်းမရှိပါက အမျိုးသမီးများ ထိုကော်မတီတွင် ပါဝင်ခွင့် မရအောင် မည်သည့် အရာများက အဓိက တားဆီးထားပါသလဲ? မြေယာကော်မတီများတွင် အမျိုးသမီးများ ပိုမို ပါဝင်သင့်ပါသလား? ဘာကြောင့်လဲ?
မြေယာအငြင်းပွားမှုများ	ဤရွာတွင် မြေယာနှင့်ပတ်သက်၍ မည်သို့သော အငြင်းပွားမှုများ ဖြစ်တတ်ပါသလဲ? မြေယာအငြင်းပွားမှု ဖြစ်ပွားပါက ရွာသူရွာသားများ မည်သူထံတွင် ပြဿနာ ဖြေရှင်း ပေးရန် တိုင်ကြားနိုင်ပါသလဲ? <i>တိုင်ကြားရမည့် လူပုဂ္ဂိုလ် (သို့) ကော်မတီ တစ်ရပ်ရှိပါက ကျေးဇူးပြု၍ ဖော်ပြပါ။ သူတို့ကို မည်သို့ ခေါ်ပါသလဲ? အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းပုံကို ရွာသူရွာသားများ ယုံကြည် လက်ခံပါသလား?</i> ဖြေရှင်းပုံကို ရွာသူရွာသားများ ကျေနပ်မှု မရှိပါက တရားရုံးသို့ တင်ပြခွင့်ရှိပါသလား ? မရှိပါက အဘယ်ကြောင့်လဲ? ကုန်ကျစရိတ်၊ ကြာမြင့်ချိန် စသဖြင့် မေးမြန်းပါ။ ရပ်ရွာ အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေး အဖွဲ့မှာ အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ပါသလား? အမျိုးသမီးများ အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနိုင်မည့် မြေအငြင်းပွားမှုတွေက ဘယ်လိုမျိုးလဲ? အမျိုးသမီးများသည် အငြင်းပွားမှုတစ်ခုတွင် ပါဝင်ပါက ရပ်ရွာတာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်/ကော်မတီထံ ကိုယ်တိုင် သွားရောက် တိုင်ကြားပါသလား ? မသွားရောက်ပါက ဘာကြောင့်? အမျိုးသမီးများ တရားရုံးသို့ရောက် တက်ရောက် တိုင်ကြားနိုင်ပါသလား? လင်မယားကြား (သို့) ညီအစ်ကို၊ မောင်နှမကြား မိသားစုတွင်း အငြင်းပွားမှုများကို မည်သို့ ဖြေရှင်းကြ ပါ သလဲ? (ဥပမာ - ခင်ပွန်းက ဇနီးအား ပစ်သွားခြင်း၊ ဇနီးအား မြေယာ အသုံးချခွင့် မပြုခြင်း၊ အခြား ဥပမာများ) အမျိုးသမီး ဦးဆောင်သည့် မိသားစုတွင် မြေကိစ္စ ပြဿနာ ဖြစ်ပွားလျှင် (သို့) မြေပိုင် ဆိုင်မှု စာရွက်စာတမ်းများအတွက် အကူအညီ လိုအပ်လျှင် မည်သည့် နေရာမှ အကူအညီ ရယူမည်လဲ? သူမအနေနှင့် တာဝန်ရှိသူ ထံ တိုက်ရိုက် သွားမည်လား? မဟုတ်ပါက သူမကိုယ်စား မည်သူက ကြားခံ ဆောင်ရွက်ပေးမည်လဲ? အမျိုးသား ဆွေမျိုးများလား? အခြားသူများ လား?
အမျိုးသမီးများ ဝန်ဆောင်မှု ရနိုင်ခြင်း	ရွာသူရွာသားများ ငွေချေးရန် လိုအပ်ပါက မည်သို့ လုပ်ကြပါသလဲ? မည်သူထံက ငွေချေးနိုင်ပါသလဲ? <i>ဘဏ် (သို့) အသေးစား ငွေချေးအဖွဲ့အစည်းများ ရှိပါသလား?</i> <i>ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုး အဖွဲ့များ ကဲ့သို့ တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး အကူအညီပေးရန် အဖွဲ့လိုက် အစီအစဉ်များ ရှိပါသလား? သို့မဟုတ် မိတ်ဆွေများနှင့် ဆွေမျိုးများထံမှ ငွေချေးယူပါသလား?</i>

	ထိုချေးငွေများသည် အရေးပေါ် အခြေအနေအတွက်လား (သို့) အိမ်ဆောက်ရန်၊ လုပ်ငန်းများ ချဲ့ထွင်ရန်အတွက်ရော ချေးငွားနိုင်ပါသလား? အမျိုးသမီးများရော တန်းတူ ငွေချေးယူနိုင်ပါလား? ဆိုလိုသည်မှာ ဘဏ်များ (သို့) အသေးစား ငွေချေးလုပ်ငန်းများ ရှိပါက အမျိုးသမီးများ ချေးယူနိုင်ပါသလား? အမျိုးသမီးများ ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုး အဖွဲ့များအပေါ် မှီခိုကြပါသလား? အမျိုးသမီးများသည် မည်သို့မည်ပုံ ငွေကြေးစုဆောင်းကြပါသလဲ? စိုက်ပျိုးရေးတိုးချဲ့ပညာပေးခြင်း ရှိပါသလား ? အစိုးရ သို့မဟုတ် အစိုးရမဟုတ်သည့် အဖွဲ့အစည်း NGO များက သင်တန်းများ ပေးပါသလား? မည်သို့ သော သင်တန်းအမျိုးအစားများပါလဲ? မည်သည့်အတွက်ပါလဲ? ၎င်းတို့သည် မြေဩဇာ၊ မျိုးစေ့၊ ပျိုးပင်၊ တိရစ္ဆာန်သားပေါက် စသည်တို့ ထောက်ပံ့ပေး ပါသလား? မည်သည့်အရာများ ထောက်ပံ့ပါသလဲ? မည်သူများအား ထောက်ပံ့ပေးပါ သလဲ? အမျိုးသမီးများရော သင်တန်းတက်ရောက်ခွင့် ရပါသလား? ထိုသင်တန်းများသည် အမျိုးသားများနှင့် မတူကွဲပြားပါသလား? အမျိုးသမီးများအား မည်သည့်အရာများ သင်ကြားပို့ချပေးပါသလဲ? အမျိုးသမီးများသည်လည်း ဓာတ်မြေဩဇာများ၊ မျိုးစေ့၊ ပျိုးပင်၊ တိရစ္ဆာန်သားပေါက် စသည်တို့ ရရှိပါသလား? ၎င်းတို့ရရှိသောအရာများသည် အမျိုးသားများနှင့် ကွဲပြားပါ သလား? ကျေးဇူးပြု၍ ရှင်းပြပါ။ ထိခိုက်အလွယ်ဆုံးသော သူများအား အစိုးရသည် မည်သည့်အကူအညီမျိုးပေးပါသနည်း။ ကျေးဇူးပြု၍ ရှင်းပြပါ။ ဥပမာ အစားအစာ၊ အလုပ်အကိုင်၊ ငွေသား၊ အစိုးရငွေဖြင့်စိုက်ပျိုးရေးသည့်အစားအစာ၊ မဆိုးမနှင့်မသန်စွမ်းသူများအတွက် ပင်စင်၊ အားနည်းချက်ရှိသောကလေးများအတွက် ကျောင်း၊ အမျိုးသမီးများအတွက် ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှု။ LUC ဖြင့်လျှောက်ထားရန်လိုအပ်သည့် ဝန်ဆောင်မှုများ ရှိပါသလား။ ဥပမာ တိုးချဲ့ပညာပေးဝန်ဆောင်မှုများ၊ ချေးငွေ၊ မှတ်ပုံတင်ကဒ် သို့မဟုတ် နေရပ်လိပ်စာအထောက်အထား စသည်တို့ရရှိရန်၊ ကလေးများကျောင်းအပ်ရန် စသည်ဖြင့်-
မြေယာမဲ့ဖြစ်မှု	မည်သည့်မြေမျှ ပိုင်ဆိုင်ခြင်းမရှိသောအိမ်ထောင်စုများ ရှိပါသလား? ထို မြေမဲ့ယာမဲ့ဖြစ်မှုသည် သီးခြားအုပ်စုတစ်စုတွင်သာ ဖြစ်လေ့ရှိသော ပြဿနာတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသလား? ထိုသူတို့ မည်ကဲ့သို့ မြေမဲ့ယာမဲ့များ ဖြစ်လာကြပါသလဲ? မည်သို့ဖြစ်ပျက်ခဲ့ပါသလဲ? ထိုမြေမဲ့ယာမဲ့များမှာ တစ်စုံတစ်ရာ ပရောဂျက်ကြောင့် မြေဆုံးရှုံးသွားခြင်းလား? (ဥပမာ ဤရွာတွင် ထိုသူတို့ပိုင်ဆိုင်သောမြေကို သိမ်းဆည်းခံရခြင်း) • မည်သို့ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည်ကို ရှင်းပြပါ။ (မြေမဲ့ဖြစ်စေသည့် သဘောသဘာဝကိုသိအောင်လုပ်ပါ- ပဋိပက္ခကြောင့်လား ၊ မြေသိမ်းခံရမှုကြောင့်လား၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကြောင့်လား၊ ကြွေးနှင့် အသိမ်းခံရခြင်းလား၊ အပေါင်ဆုံးခြင်း လား၊ မိသားစု အငြင်းပွားမှုကြောင့်လား ၊ သီးနှံမအောင်မြင်မှုကြောင့်လား) • ထိုမြေယာများအတွက် လျော်ကြေးတစ်စုံတစ်ရာ ရရှိခဲ့ပါသလား? • ထိုမြေယာများ ပြန်လည်ရရှိရန် သူတို့ ကြိုးပမ်းနေကြပါသလား? ထိုမြေယာများ ပြန်လည်ရရှိရန်မည်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ လုပ်ရမည်နည်း?

	အကယ်၍ ထိုမြေမဲ့ယာမဲ့များသည် ဤရွာမှ မဟုတ်ပါက - သူတို့ နေရပ်မှ အတင်းအကြပ် နှင်ထုတ်ခံရ၍ ဤရွာသို့ရောက်ရှိလာ ကြခြင်းလား? ထိုသို့ဖြစ်ခဲ့ပါက မည်သည့်အချိန်က၊ မည်သည့်နေရာတွင် ဖြစ်ပျက်ခဲ့ပါသလဲ? ထိုသူတို့ မည်ကဲ့သို့ မြေယာများ စွန့်လွှတ်ခဲ့ရပါသလဲ?
စိန်ခေါ်မှုများ	ဤရွာရှိသူများ ရင်ဆိုင်နေရသည့် အကြီးမားဆုံး စိန်ခေါ်မှုများက ဘာပါလဲ။ ဤရွာရှိ အမျိုးသမီးများ ရင်ဆိုင်နေရသည့် အကြီးမားဆုံး စိန်ခေါ်မှုများက ဘာပါလဲ။

အမျိုးသားများ၊ အခြားသော အဓိကသတင်းပေးသူများ နှင့် နောက်ဆက်တွဲ ဆွေးနွေးမှုများ -

မေးခွန်းများ
ထိုဒေသတွင် စီးပွားရေးအရ စိန်ခေါ်မှုများက အဘယ်နည်း။ ကျေးရွာတွင်းမည်သည့် မြေအမျိုးအစားများရှိသနည်း။ ဥပမာ- စိုက်ပျိုးမြေ၊ ဥယျာဉ်ခြံမြေ၊ သစ်တော (ထင်းတော၊ တောင်ယာ၊ စိုက်ပျိုးမြေ)၊ ကျေးရွာဘုံပိုင်သစ်တော၊ လုပ်ငန်းမြေ၊ စိုက်ခင်း (ရော်ဘာ) မည်သူက မည်သည့်မြေကို ပိုင်ဆိုင်ပါသနည်း။ ထိုသူပိုင်ဆိုင်ကြောင်းကို အများက မည်သို့နားလည်ထားပါသနည်း။ ယင်းကိုမည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ မှတ်တမ်းတင်ထားပါသနည်း။ မည်သည့် အထောက်အထားမျိုးဖြစ်ပါသနည်း။ လုပ်ကွက်ငယ်၊ လုပ်ကွက်အလတ်နှင့် လုပ်ကွက်ကြီးများကို ထိုသူတို့ မည်သို့ပိုင်းခြားကြသနည်း။ ရွာသားများသည် မြေယာနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အခွန်များကို ပေးဆောင်ကြပါသလား (သို့မဟုတ် စိုက်ပျိုးရေးအခွန်များ)။ ထိုသူတို့ မည်သည့်အပင်စိုက်ရမည်ကို မည်သူက ဆုံးဖြတ်ပေးပါသနည်း။ ယင်းအာဏာ မည်သို့သက်ဝင်ပါသနည်း။ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာမှုကြောင့် ထိုဒေသကို ထိခိုက်နစ်နာမှု ရှိပါသလား။ နေရပ်စွန့်ခွာခြင်းကြောင့်လား။ ဤဒေသတွင် အမျိုးသားမြေအသုံးချမှု မူဝါဒ လုပ်ငန်းစဉ်များကို မည်သို့ရှင်းပြထားပါသနည်း။ ထိုလုပ်ငန်းစဉ်များကို အများက မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြပါသနည်း။ တိရစ္ဆာန်မွေးမြူရေး၊ သီးနှံစိုက်ပျိုးရေး စသည်ဖြင့် အလုပ်များကို ကျား-မ တာဝန်ခွဲခြားထားပါသလား။ ကျေးဇူးပြု၍ ရှင်းပြပါ။ ဤကျေးရွာရှိ အိမ်ထောင်စုများ၏ အဓိက စီးပွားရေးဆောင်ရွက်ချက်များကား အဘယ်နည်း။ ကိုယ်ပိုင်စိုက်ပျိုးရေး၊ လယ်ယာလုပ်သား၊ အခြားလက်ခစားလုပ်သား (အမျိုးအစားများ)၊ တိရစ္ဆာန်မွေးမြူရေး၊ ရာသီလိုက် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းအတွက် ရွှေ့ပြောင်းသွားလာခြင်း၊ အခြားလုပ်ငန်းများအတွက် ရွှေ့ပြောင်းသွားလာခြင်း၊ ပါးလက်မှုထည်များ၊ အခြားမည်သည့် ရိုးရာအလုပ်အကိုင်မဆို၊ အသေးစား လုပ်ငန်းများ စသည်ဖြင့်။ အမျိုးသားများ လုပ်ကိုင်လိုသောအရာများနှင့် အမျိုးသမီးများ လုပ်ကိုင်လိုသည့်အရာများ မည်သို့ကွာခြားပါသနည်း။ မည်သည့်မြေမျှ ပိုင်ဆိုင်ခြင်းမရှိသောအိမ်ထောင်စုများ ရှိပါသလား။ ထို မြေမဲ့ယာမဲ့ဖြစ်မှုသည် သီးခြားအုပ်စုတစ်ခုအပေါ် ထိခိုက်နစ်နာမှုရှိစေသည့် ပြဿနာတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသလား။ ထိုသူများ မည်ကဲ့သို့ မြေမဲ့ယာမဲ့များဖြစ်လာကြသနည်း။ မည်သည့်ကိစ္စဖြစ်ပွားခဲ့သနည်း။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံတကာဖွံ့ဖြိုးရေးအေဂျင်စီ
၁၃၀၀၊ ပင်ဆယ်ဗေးနီးယား ရိပ်သာ၊ အနောက်မြောက်ပိုင်း
ဝါရှင်တန် ဒီစီ၊ ၂၀၅၂၃
ဖုန်း- (၂၀၂) ၇၁၂-၀၀၀၀
ဖက်စ်- (၂၀၂) ၂၁၆-၃၅၂၄
www.usaid.gov